

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

El Premi "MIRADOR" MIRADOR INDISCRET

de 2,000 pessetes, que el públic dels tres teatres catalans Espanyol, Novetats i Romea adjudicarà per votació a una obra en tres actes estrenada durant l'actual temporada

Daniel o l'optimisme, comèdia en tres actes, estrenada al mes de desembre (Novetats).—**El testament de l'Abadal** (en col·laboració amb R. Llates).

Avell Artís

Quan el cor parla, comèdia en tres actes, estrenada al mes de març (Romea).

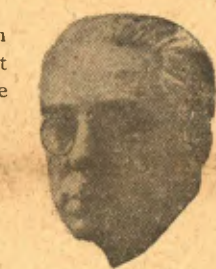
Bernal i Duran

La caputxeta vermella i Els tres tambors, rondalles en tres actes i en deu i nou quadros respectivament, estrenades als mesos d'octubre i gener (Romea).

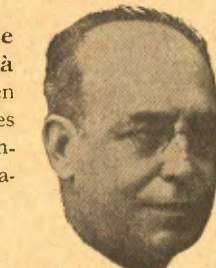
Bonavia

Pirateries, drama en quatre actes, estrenat al mes de novembre (Romea).

Ambrosi Carrión

Carlets home de molts oficis i Mamà política, comèdies en tres actes, estrenades als mesos de novembre i març respectivament (Novetats).

Pompeu Creuher

En Pere sense Por, espectacle per a infants en tres actes i disset quadros, estrenat al mes d'octubre (Novetats).

J. M.ª Folch i Torres

La Glòria, drama en tres actes, estrenat al mes de març (Novetats).

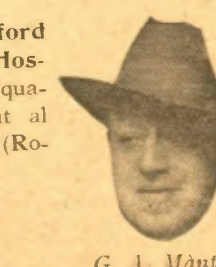
Mn. Ramon Garriga

El testament de l'Abadal, comèdia en tres actes, estrenada al mes de febrer (en col·laboració amb A. Artís) (Novetats).

Rossend Llates

La Mary Pickford del carrer de l'Hospital, sainet en quatre actes, estrenat al mes de gener (Romea).

G. A. Màntua

Es certa la crisi del Teatre català? Crisi de públic? Crisi d'autors?

El que és cert és que cada país es plany del mateix. I també és cert que a Barcelona funcionen tres teatres catalans que entrin tots representen aquesta branca de la literatura catalana en tots els aspectes. Només ens manca, potser, un teatre d'avanguardia, però és aquest un altre afer que és possible que un dia sigui suscitat en aquestes columnes.

Cal primer, sembla, conèixer el gust del públic i les seves preferències, i això es proposa MIRADOR amb aquest concurs. És possible que el resultat del sufragi popular demostrï que el gust públic està corromput. En tot cas, l'anàlisi del total del tres escritoris i del resultat que doni cada teatre ha d'ésser molt interessant. Això és innegable.

Cada teatre sap quins autors es mantenen més temps al cartell, però és indubtable que la fama d'un autor pot influenciar aquest resultat. Més interessant ha d'ésser que el públic—tal com s'estableix en el concurs de MIRADOR—voti no autors, sinó títols d'obres. Una votació en aquest sentit pot indicar la tendència del públic a favor del drama o de la comèdia.

Creiem que un concurs d'aquesta mena ha de tenir un valor d'orientació. I encara que el resultat fos molt càbtic, no cal oblidar que l'essencial és revifar l'interès al voltant del Teatre català.

No es tracta d'un premi d'estímul als autors, perquè el donem a una obra estrenada: es tracta d'estímul al públic i de posar-lo en situació de pronunciar-se, d'escollir una obra.

La importància del nombre de vots que es reculli dirà si el públic va o no d'esma al teatre. Una nodrida votació, per extravagant que fos el resultat, demostraria l'interès del públic. L'abstencionisme seria el pitjor resultat. Cal que els amics del nostre Teatre pensin que no votant contribueixen a la confusió i a fer triomfar una obra mediocre. L'interessant és que tothom voti amb les seves preferències.

A la pàgina 5 d'aquest mateix número donem les bases per les quals es regeix el «Premi MIRADOR».

A fi que el públic tingui temps de pensar-s'hi, publiquem la llista d'obres que poden ésser votades.

Volem esperar de tots els bons aficionats al teatre català que pendran el major interès en la votació. Com més nombre total de vots es reuneixi, més instructiu serà el resultat de l'escrutini.

A fi de garantir la puresa del sufragi, en les paneres de la votació del «Premi MIRADOR» col·locades en els teatres Espanyol, Novetats i Romea, a més a més dels representants que les empreses respectives hi vulguin tenir i dels del nostre setmanari, el cap de la Guàrdia Urbana, seyor Ribé, degudament autoritzat per l'alcalde, ha tingut l'atenció d'oferir el nombre necessari de guàrdies per a la vigilància de les dites paneres i el major ordre de la votació.

Un cop acabada aquesta, els guàrdies es faran càrrec dels butlletins de vot recollits, i degudament empaquetats i lacrats després de comptats, els faran a mans del seyor Ribé, qui s'ha volgut encarregar de guardar-los fins el dia de l'escrutini. Damunt cada paquet constarà, no solament el nombre de vots, sinó el nom del teatre on han estat emesos, amb la signatura del representant de l'empresa. El dia de l'escrutini, el seyor Ribé lliurarà a MIRADOR tots els paquets, contra rebut en el qual constarà llur nombre total, procedència i nombre de vots contingut en cada paquet.

MIRADOR agraïx profundament al seyor Ribé la desinteressada cooperació al nostre projecte, la qual consisteix, no solament un ajut valuós, sió també una sòlida garantia davant el públic.

Millàs - Raurell

Els fills, drama en tres actes, estrenat al mes d'octubre (Romea).

Joaquim Montero

Dones, dones, farsa en tres actes i set quadros, estrenada al mes de març (en col·laboració amb Oliva) (Espanyol).

Alfons Roure

La florista de la Rambla i La perla de la Virreina, sainets en tres actes, estrenats respectivament als mesos de setembre i desembre (Espanyol i Romea).

J. M.ª de Sagarra

Les llàgrimes d'Angelina, comèdia en tres actes, estrenada al mes de novembre (Novetats).

Carles Soldevila

La tia d'Amèrica, comèdia en tres actes, estrenada al mes d'octubre (Novetats).

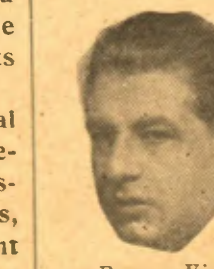
Josep Vallescà

L'ajudant del marit, vodevil en tres actes, estrenat al mes de febrer (Espanyol).

Juli Vallmitjana

La bruixa blava, obra en tres actes, estrenada al mes de febrer (Romea).

Ramon Vinyes

Qui no és amb mi..., comèdia dramàtica en tres actes, estrenada al mes de gener (Novetats).

"La Occitana", fàbrica de xocolata a la pedra

Dins el *pueblo español* de la vinent Exposició Internacional de Barcelona hom tindrà ocasió d'admirar una botiga de fabricació de xocolata a la pedra, al front de la qual hi haurà el nostre estimat amic el centaure J. V. Foix. Es tracta d'un establiment que serà instal·lat a l'estil del segle XVIII català, i durà de nom *La Occitana*. (No en podia tenir d'altre tractant-se d'En Foix.) Un home vestit a la manera del Carasclat, amb uns braços ben fornits, fabricarà el llamí damunt la pedra, i unes gentils xicotetes de quinze anys abillades a la moda del XVIII el despatxaran als visitants. Foix vigilarà la venda.

Diplomàtica

La placa que hi ha a la porta del consolat turc està escrita—encara—en caràcters completament i complicadament àrabs, malgrat la reforma alfabètica implantada no fa gaire a Turquia.

El cert és que el seyor cònsol ha estat cridat a Angora. Actualment a la república de Kemal tothom és escolar. Molts dignes diputats hi ha que estan, com escolars, enfeinadíssims amb el seu «marro». L'adopció de l'alfabet llatí ha portat moltes complicacions. En els ministeris i en les Cambres funcionen aules per a la instrucció en les noves beceroles de moltes personalitats.

Per assistir a una classe d'aquestes sortirà probablement aviat cap a Turquia el cònsol turc a Barcelona.

Xenius, la Humanitat i els formatges

«La Humanitat es divideix en dues classes: Uns, els que es creuen que el formatge és un menjar, i els altres, els que creuen que és un postre.»

Això ho va dir Xenius des del famós «Glossari» de *La Veu* i en aquells temps venturosos ja s'hi va fer la barrila del cas. Ara, el seyor Eugenio d'Ors, gran campió del rescalfat, ha servit als seus lectors de Madrid una acurada traducció del seu profund pensament d'aleshores.

Gustavo Pittaluga, no obstant, ha descobert que a més a més de les dues menes de gent en què, segons l'autor de *La Ben Plantada*, es divideix la Humanitat, encara n'hi ha una altra.

—Sí—va dir—; *hay los que creen que Eugenio d'Ors es un queso.*

Heràldica

El curs que ha començat a dictar al Paraninf de la Universitat Central l'Ortega i Gasset (i del qual en parlarem un altre dia), ha tingut un brillantíssim èxit d'inauguració.

Com es llegeix a les gazetilles, el local era insuficient. Literats, artistes, curiosos, alumnes, dames i cavallers i àdhuc dames del gran món s'apretaven per a escoltar al filòsof «Què es Filossofa».

Dames del gran món, hem dit.—Pero—ha dit algú, a propòsit d'aquesta inauguració—caldrà esbrinar-ho bé; perquè hom sospita que hi ha *truco*.

—Què diu ara?

—Sí; diuen si està molt ben disposta, paramentada i caracteritzada la compareria...

—Home! Això ja fora massa filosofia.

—No, home! Això ja és sociologia!

Joan Sacs i una banda de jugadors de "baccarat"

Joan Sacs va agafar el tren i se'n va anar cap a Olot a donar una conferència sobre l'avantguardisme i les seves flaques. Portava a la maleta setanta tres quartilles escrites, que representaven tot un pa de lletra i un sarró de còdols per als fidels de la secta. Ell que arriba a l'hotel, deixa la maleta al peu del *bureau*, toj esperant que li assenyalin cambra, i surt al carrer a pendre vistes.

Al cap de cinc minuts entra i es troba amb un home tot enfurismat que anava amunt i avall del *hall* amb unes grans passes de desesperat, les mans al darrera, escabellat i els ulls fora de les conques.

Joan Sacs que s'hi acostava amb aquell aire que sap fer de fer veure que ve de l'hort i me li diu:

—I doncs, què us passa, bon home? Us veig molt excitat. Això no us pot ser bo per la salut.

L'altre no en feia cas. Continuava amunt i avall, o parlava tot sol.

—No m'agafaran pas mai més, us ho ben asseguro. Quina *pandilla* de lladres! I m'està bé per ase. Però, serà la darrera vegada... Si en pogués atrapar un...!!!

I l'home feia xerricar les dents d'una manera tan esfereïdora que Joan Sacs n'estava tot estremet.

Un altre viatger li va contar l'esdevinut. Semblava que per la part de França, arran de frontera, corria una banda de ju-

gadors que en sabien un niu de fer saltar els diners a la gent. Tenien uns espies molt llestos, i encara no sabien que ací o allà hi havia un ocell disposat a deixar-se plomar, hi queien a sobre diligents, i en un tres i no-res me'l deixaven de cara a la paret.

Anit passada van saber que ací a Olot hi havia aquest Naçari tan curt de gambals; aquest matí han comparegut amb els seus automòbils, com uns senyorassos. Abans de dinar han iniciat d'*amagatolis* una partida de *baccarat*; havent dinat l'han repès, i a les set del vespre aquest desgraciat ja no tenia ni un clau. Quan s'ha adonat que tots plegats no eren sinó una banda de timadors que jugaven avinguts per a plomar-lo, ells ja havien agafat tots els equipatges i damunt el automòbil ja eren camí de la frontera. Li han fet saltar 30 mil duros, segons diu. Li han marxat encara no fa un quart.

I el pobre home anava amunt i avall, i continuava:

—Pocavergonyes! Lladres de caminal!...

El bo del cas fou que amb la pressa de desaparèixer, els jugadors agafaren d'una revolada totes les maletes que trobaren a mà, creguts que totes eren seves, i entre elles la de Joan Sacs, amb la conferència contra l'avantguardisme a dins, mentre el nostre home contemplava embadalit el paisatge olotí.

El resultat fou que la conferència, naturalment, hagué de suspendre's, que es varen creuar un seguit de telegrams entre Olot i les primeres viles frontereres de França, i que finalment la maleta de Joan Sacs fou rescatada, i els olotins, amb retard, als quins dies pogueren escoltar la seva embestida contra l'avantguardisme.

La cursileria es toca amb l'avantguardisme

La mort de Barradas, en pau reposi, ha posat de manifest una vegada més que no hi ha res de més endarrerit i anacrònic que l'avantguardisme, i que la carrincloneria és patrimoni principal dels que es pensen haver vingut al món per espantear. Qualsevol homenatge a Rafael Barradas hauria estat una cosa digna, menys aquesta processó cursi escullera enllà per a llançar quatre violetes i un pom de *siemprevivas* a mar mentre es pronunciaven quatre mots amb aire de transcendentalisme. Completament cursi i fora de to, però molt a to amb els organitzadors—no diem amb els que s'hi varen enganxar.

—Són gent—ens deia un que els va veure passar—que de tan avançats que volen ser, resulten ultraromàntics. Està bé que diguin que la *Rosó* queda carrinclona i tronada, però no sé pas què hi guanyen si a ells els cau la bava sentint el tango poca-solta de *Ramona*!

El poliglòtisme de Farran i Mayoral

No fa gaire que *La Veu*, en la seva secció literària, anunciava que el seyor Farran i Mayoral «col·laborarà en francès» a la *Revue de Catalogne*.

Trobem perfectament natural i lògic que un escriptor literalment sòlid com Farran i Mayoral escrigui a la revista que s'anuncia. El que ens crida l'atenció és, però, que es faci constar que «col·laborarà en francès». Probablement això és perquè hom distingeixi entre el seyor Farran que, segons diu ell, sap escriure en francès literari, i aquells altres col·laboradors de la *Revue de Catalogne*, de segona categoria, als quals els hauran de traduir els articles.

El seyor Farran i Mayoral és, doncs, un home de molta cultura. Recordem que en certa ocasió en què fou invitat a col·laborar a la *Gaceta Literaria*, de Madrid, va manifestar al seu director, que a ell tant li era escriure en català com en castellà com en francès.

Per pròpia confessió sabem, doncs, que el seyor Farran domina literàriament tres idiomes: el català, el castellà i el francès. I si no fos perquè Carles Riba no el perd de vista, diria també que domina el grec.

Què espera, doncs, la nostra gent per llogir en un sol idioma a un autor que en domina tres i mig?

Decididament, el seyor Farran i Mayoral és un incomprès per la nostra generació. Esperem que la posteritat serà més caritativa.

El monopoli dels pans

Paneuropeisme, pancatalanisme, panoccitanisme, panuniversalisme... Quan sentiu parlar de qualsevol d'aquests pans, de seguida veureu sortir de trascantó, com una ombra, la figura de J. V. Foix. És l'abassegador de tots els pans.

—Ho és tant d'abassegador de pans—ens deia l'altre dia un amic—, que el pa de pessic més acreditat de tot Barcelona és el de la seva confiteria de la plaça Major de Sarrià, i fins he esbrinat que J. V. Foix, en secret, és l'orientador d'aquella revista de sacristia que se'n diu *El Pan de los Pobres*.

INTERVIUS AMB ELS MONUMENTS DE BARCELONA

Una estona amb En Güell i Ferrer

Fill pròdig

En Maurici Vilumara fa trenta o quaranta anys que de la una de la nit fins les quatre de la matinada fa *penya* a l'estanc del carrer de Sant Pau. A peu dret i fumant *caliquenyos*, el mestre escenògraf parla, amb la seva veu de cornet, del que sap i del que no sap. I sempre té raó. L'altra nit entrà un client:

— Una capsa de llumins de cinc — de-mana.

— S'han acabat.

— Passi-ho bé...

Poc després En Vilumara, dient que tornava de seguida, sortí del estanc. Plovia a bots i barrals. Un quart d'hora més tard tornà a entrar En Vilumara, xop, xop, xop.

— On heu anat amb aquest temps? — preguntà l'estancquer al mestre escenògraf.

— Oh, com que he sentit que deïeu que no teniu caps de cinc, he anat a l'estanc del Lion d'Or a buscar-ne una...

El cap i els peus

Llegim que la senyoreta Aurea Sarra, dansarina clàssica, va pronunciar a l'Ateneu de Madrid una conferència, il·lustrada amb punts de dansa: gènere nou i que voldríem que esdevingués en voga ben aviat. Després d'haver-nos demostrat l'excel·lència de llur cap, els dissertants ens farien veure l'agilitat de llurs peus, la flexibilitat de la cintura, i, en un mot, com es compleix en ells la bella màxima llatina tan divulgada: «Mens sana in corpore sano».

Fóra espiritual, higiènic i divertit. ¿Xenius no rep, potser, els repòrters des de la seva banyera, fent apologies del nu, sense recordar-se que, de Sèneca ençà, la banyera és un estri nefast per als filòsofs? Doncs deixem que els savis ballin davant del poble i barregin la dolçor amb la utilitat. Coreogràfics i didàctics alhora. La qüestió és que no ballin els seus coneixements.

Tornant a la docta dansarina de Delfos, no podem estar-nos de referir una anècdota esdevinguda entre ella i el simpàtic senyor Canals, empresari del Teatre Català de Novetats.

Havien ambdós clos un contracte per unes tres representacions de balls transcendents al Novetats. Les negociacions havien marxat com no es podien desitjar millor. Acaats els tractes, hi hagué una mica de conversa amical.

Aurea referia els seus llargs viatges es-maltats de visions estètiques i memorables. Va desfilant el pròxim Orient de banda a banda. Entremig va dir que a Grècia havia conegut tot un poble que parlava castellà i que tenia els seus diaris i les seves barriades a les poblacions: eren jueus i s'estaven allí des dels temps d'Isabel II.

En Canals, sempre diplomàtic, va fer:

— Ai, ai! Em pensava que els jueus van ser expulsats cap allà els temps dels reis Catòlics, Ferran i Isabel I.

— Isabel II, Isabel II — va exclamar la dansarina viatgera —, la mare d'Alfons XIII!

— Vol dir? Em creia ben bé que era Isabel I.

— Fugí, home — va dir-li ella amb un gran aplom —, si ho sé molt bé; que hi ha estat vostè per aquelles terres?

— No, mai — va confessar En Canals.

Però el contracte es va trencar al cap d'uns quants dies.

"La Bernat Metge", sardana de Joan Estelrich

Eren altes hores de la matinada al cabaret de *Juanito El Dorado* en ple districte cinquè. Per la tarima dels *cantaors* anaven desfilant divos més o menys casolans de la *malaguena*, de la *sevillana*, del *fandanguillo* i de totes les variants inacabables del *cante jondo*. Quan no hi havia ningú del públic disposat a pujar a cantar, s'enfilava a la tarima un cambrer, deixava la safata de servei estintolada a la paret, plegava el tovalló d'eixugar les taules, damunt els pantalons i arrencava en un *Aaaaai...*! entonador que no s'acabava mai i posava la pell de gallina. Ací i allà, entre el públic, guardes civils que no tenien servei, escoltaven sense respirar els gemes del *cantaor*.

Juanito El Dorado ens explicava la seva vida i miracles de des dels seus primers anys en l'illa Daurada, d'on és natural, i ens contava els alts i baixos del negoci.

— A mi el que em convé — deia — és que vinguin esquadres i que hi hagi força estrangers. L'altre dia vaig tenir ací la plana major de la policia alemanya que *sospi* que ha vingut a aprendre de la nostra. Varen beure tota la nit. L'endemà vaig anar a *Jefatura* i vaig cobrar bitllo bitllo. A mi, pel demés, el flamenc és una cosa que no em diu res. És el meu negoci, comprèn. Però si surto a passejar, per distreure'm, s'entén, i sento que ací al davant canten flamenc, me'n vaig cap a l'altra banda i tombot tot seguit la cantonada. Són mallorquí, comprèn, jo. Això de l'andalús, no fa pas per a mi.

— Deveu conèixer tothom de Mallorca, no? — li férem.

I li vàrem començar a anomenar gent. Els coneixia tots. Poetes, músics, pintors, polítics. S'havia dit de tu amb don Antonio Maura i havia tingut una gran confiança amb don Joan March.

— I l'Estelrich? — li férem.

— Estelrich... Estelrich... — féu, com furgant mentalment en el munt de records dels seus quaranta cinc anys —. Sé pas qui voleu dir. *Tenc* idea d'haver-lo sentit anomenar.

— Sí, home. Si no n'heu de conèixer d'altre — li diguérem, animant-lo —. És un músic que està en l'apogeeu de l'èxit.

— Sí, home — contestà amatenent —. Si el sé. Ha fet una sardana que se'n diu *La Bernat Metge*. No n'he sentida d'altra.

Un dia, passejant per una avinguda del Parc de la Ciutadella, vaig topar-me amb un senyor vestit correctament, d'uns cinquanta anys, que s'atansà vers mi, barret en mà i em digué:

— Perdoneu que em presenti: Jo sóc el barceloní mitjà, el ciutadà desconegut, el perfecte tipus de l'home del carrer, el que fa l'equilibri entre el clàssic Senyor Esteve i En Quimet de la Fàbrica, l'home que treballa, que viu decentment i que passa la vida abillat de gris perquè ningú no el remarqui, el que els diaris aHudeixen quan parlen del «públic», la «gent» o «la multitud»...

— Celebro moltíssim — vaig contestar allargant-li la mà. — Ara recordeu haver-vos vist en diverses ocasions... Ja em direu en què puc ésser-vos útil!...

— Senyor repòrter, seré molt concret. Aquest matí m'ha passat una cosa estranya, sorprenent, vergonyosa per mi. Imagineu-vos que baixava per la Rambla de Catalu-

d'En Güell i Ferrer en nom propi i en representació del barceloní desconegut. Era molt matí. Tot just el sol acabava de sortir tenyint d'un daurat clar el cim del Tibidabo i els terrats de les cases. La Gran-via somreia lluint el seu asfalt acabat de regar. Algun tramvia escadusser transportant treballadors a Sans o a Marina feia sentir l'accent cansoner del seu timbre. Pocs transeünts...

Vaig apuntalar l'escala sobre el monument i vaig pujar fins als peus de l'Hustre pròcer... Em rebé molt amablement i vaig notar que era insensible al corrent d'aire infernal que travessa la vall de la Rambla des de la muntanya a la mar, corrent agreujat en dies de ventúria pels espaisos finestrals de la Granvia. Mirats de prop els monuments canvien d'aspecte. Són com els artistes entre bastidors o a la seva llotja. El maquillatge els transforma, les línies prenen més relleu, les ombres es destaquen. Els plecs de marbre o de bronze dels monu-

ment i activament treballant en molts negocis i empreses.

— La idea del monument, de qui fou?... — Del Foment de la producció espanyola, que inicià la subscripció, coberta després per 14 associacions, 27 corporacions i 20.752 particulars...

— Molt agraït, senyor Güell i Ferrer. No sé si sabeu que no fa gaires dies han estat votats uns crèdits per restaurar-vos una mica amb visites a l'Exposició... Tindreu molts admiradors...

Va dir-me en veu baixa que tenia la sensació que les generacions actuals no el coneixien i vaig recordar-me de la narració del barceloní desconegut. Vaig voler comprovar-ho. Deixant l'escala recolzada al monument i prenent més quatlles vaig entrar en una barberia que hi ha al xanfrà esquerra de la Granvia, al costat d'una granja.

— Perdoneu... He d'escriure quatre ratlles per a una guia sobre els monuments de Barcelona i no sé res d'aquest (vaig dir assenyant el d'En Güell). ¿Que em voldríeu dir qui fou i què féu aquell senyor?

Els tres oficials barbers es miren mútuament amb aire de sorpresa. Un d'ells diu:

— Em penso que és el monument d'En Güell...

— Sí, això ja ho he llegit allí mateix. Però qui era En Güell?... Era un poeta, un savi, un militar gloriós?...

— Home — diu un altre —, això no ho sabem, però jo he sentit a dir que aquest home havia fet els quartos fent de «negro». Però es diuen tantes coses...

— Els agrada, artísticament, aquest monument?...

— Si aquesta pregunta la poséssiu a votació — em diu el tercer —, tothom diria que no, i al lloc del monument hi posarien una font.

En sortir, a la recerca de més detalls, pregunto a un guarda del jardinet que hi ha al costat, centre de minyones, caporals i quitxalla...

— Perdoni, sóc un turista que visita Barcelona i voldria saber a qui està dedicat aquell monument.

El pobre home em mira perplex. És andalús. Interroga amb la mirada unes minyones amb les quals parlava i em diu:

— *Pué, no sé quién debe sé este señó...*

A l'altra banda de la plaça, fent xamfrà a la Rambla, hi ha una Banca. Un funcionari de la Banca em diu amablement:

— Detalls no en sé gaires... Sé que era el Comte de Güell, que fou Gran d'Espanya...

Un cambrer de l'Or del Rin em diu, contestant a la meua pregunta:

— Aquest home marxà a fer fortuna a Amèrica, després de Colom i es féu milionari.

Per últim, a la porta d'un edifici del costat d'aquest cafè interrogo un senyor, tipus barceloní desconegut:

— Podríeu dir-me a qui està dedicat aquest monument?...

— Aquell monument?...

— Sí, senyor, aquell monument...

— El d'allà al mig?...

— És l'únic que hi ha. Sí, senyor.

— I per què vol saber-ho?...

— Sóc un turista i voldria documentar-me...

— Doncs miri, s'ha equivocat de porta. Que em matin si sé qui és. El mateix li podia dir Guimerà, que Pitarra, que Clavé...

Em gueno que és En Clavé, però no posaria les mans al foc...

— Molt agraït...

El trànsit començava d'animar-se. Eren les nou. Un guàrdia urbà passava en aquell instant per l'encreuament de les dues avingudes i donava l'esquena al senyor Güell i Ferrer. Abans de recollir l'escala que m'havia servit per al meu interviu, vaig preguntar a l'agent de l'autoritat...

— Perdoni, sóc un turista que visita Barcelona, etc., etc... Voldria dir-me a qui està dedicat aquest monument?

El guàrdia em mirà d'una manera severa, es tregué una llibreta de la butxaca posterior del pantaló i em digué, tot llegint molt lentament, gairebé siHabejant:

— *Es-te mo-nu-men-to es-tà de-di-ca-do, es-tà de-di-ca-do a...* (pausa) *al Barón de Güell... Este que tiene el Parque en San José de la Montaña!*

El pròxim. Intervius amb Galcerà Marquet i Antoni López.

DOMÈNEC DE BELLMUNT

Foto. Sport

Domènec de Bellmunt fent l'entreviu a l'estàtua de Güell i Ferrer

nya amb la intenció d'agafar un tramvia al carrer de les Corts Catalanes quan, al mateix encreuament de la Granvia, un jove m'ha parat. Tenia l'aspecte d'un anglès, parlava l'espanyol amb dificultat, pronunciava les erres com si hagués tingut la boca plena de pedretes. Malgrat tot, l'he entès. Massa que l'he entès... Imagineu-vos que tot mirant el monument que s'aixeca a l'encreuament de la Rambla i la Granvia, l'estranger em preguntà:

— Faria el favor de dir-me què representa aquest monument? Què va fer per Barcelona el senyor d'aquí dalt...

Quina vergonya he passat, senyor meu. He sentit com em pujava una onada de foc a la cara i com la boca se m'assecava mateix que la llengua se m'hagués tornat de paper secant. Jo que fa cinquanta anys que vaig néixer a Barcelona, que en fa trenta que passo dues vegades diàriament per aquest indret, que tinc el batxillerat, que llegeixo llibres i diaris, que la gent em té per una persona mitjanament il·lustrada, no sabia, en aquell moment determinat, qui era aquell heroi que s'estava dalt del monument presidint una junta de dames representant la indústria, el comerç, la caritat i d'altres coses importants.

Aleshores m'he itansat al monument i he llegit «Güell i Ferrer» i he comunicat la meua descoberta a l'estranger... Però aquest, jutge sever de la meua ignorància, no va donar-se per satisfet i em preguntà qui era el senyor Güell i Ferrer, què va fer aquest personatge, per quins mèrits rellavants li varen aixecar el monument, en quina època va actuar, etc., etc.

Vaig haver de dir-li que tenia pressa, o que no el comprenia gaire, que s'adreçés a un guàrdia urbà... Senyor repòrter, vós que teniu sempre a punt una excusa elegant per adreçar-vos als personatges més il·lustres sense por d'ésser indiscret, aneu a veure En Güell i Ferrer al seu monument de la Granvia, excuseu-me davant d'ell, demaneu-li perdó en nom meu i preneu-vos la molestia de constatar personalment si els meus germans del «públic» barceloní en saben tant com jo respecte dels monuments de la ciutat.

L'endemà al matí amb una escala al coll, vaig presentar-me a saludar el monument

ments, si els mireu de prop, us semblen formidables. Creixen d'una manera fantàstica. La cara de les estàtues no té aquell aire glacial i insensible que se'ls veu si es miren des de baix. Ah, les estàtues tenen el seu cor, els seus secrets, les seves inquietuds... Qui us pot assegurar que la imatge d'En Güell i Ferrer no em va dir mai de l'escultor que la va fer perquè no va interpretar prou exactament l'expressió habitual del seu rostre o l'aire habitual del seu tipus?

Dalt de l'escala, però, no es prestava gaire a reflexions d'aquest tarannà. Fent equilibris per no caure mentre escrivia, vaig pendre nota de les manifestacions del monument...

— On vau néixer?...

— Sóc fill de Torredembarra i vaig néixer exactament el 3 de març del 1800. Avui faig 129 anys.

Aquesta coincidència m'impressionà. Efectivament, érem el matí del dia 3 de març de 1929...

— La vostra vida política?...

— Vaig ésser elegit diputat a Corts l'any 1856... Recordeu?

— Sí... Recordeu vagament que en aquella època tingué lloc la famosa retirada d'Espartero, al qual la reina Isabel va retirar la confiança per donar-la a O'Donnell... Recordeu que a l'octubre d'aquell mateix any pujà al poder Narváez, el cap del partit conservador...

— El 8 de novembre de 1863 vaig ésser nomenat senador del regne per R. D... Governava aleshores el vell marquès de Miraflores...

En efecte, l'hegemonia política era a mans de la Unió Liberal, capitanejada pel general Prim. Espartero, apartat de la política activa; O'Donnell, retirat pel febre d'aquell mateix any, el comte de Reus apareixia als ulls de la reina Isabel com l'home màxim de l'oposició... L'any 63, a conseqüència de l'actitud de Miraflores restringint exclusivament als electors (els ciutadans que pagaven menys de 400 rals de cens) el dret d'assistir a les reunions electorals preparatives... els progressistes iniciaren la famosa política del «retraiement»...

— En efecte, és un any de relleu en el segle dinovè... Vau morir jove?

— Vaig morir el 22 de novembre del 1872. Tenia, doncs, setanta dos anys. Molts anys per a un home que havia viscut constant-

L'APERITIU

Miss Muphy és el nom d'una euga. Dies passats els diaris han donat compte de la venda dels cavalls del Príncep de Galles. L'hereu més envejat del món va deixant filagarses de la seva daurada bogeria, i ara va a la caça d'un cert repòs muscular, de la severitat grisa i pomposa d'un home d'estat responsable. Les galtes palhides de «boy» del Príncep Eduard, ayesades al vent de tots els trasatlàntics i a la cançó de totes les palmeres, ara seran pintades d'aquell to sepulcral i protocolari que tenen les cobertes de l'«Almanac Gotha».

El Príncep Eduard ha estat un gran domador de cavalls, una mena de Diomedes amb «pullower», fi i nerviós. Ha estat una víctima també de les seves aventures hípiques. La venda de la seva famosa quadra té un aire de ruptura una mica melodramàtica. S'ha dit que el vespre abans d'aquesta venda el Príncep de Galles va visitar els seus cavalls, i s'anà a despedir especialment de Miss Muphy, la seva euga preferida. El diàleg d'un príncep i una euga, diàleg sentimental en el gran estil de «La Dama de les Camèlies», és un tema que, posat als nostres dies, pot donar molt de sí. Imaginem-nos la punta d'emoció i la parada d'espectacle, tot coses per ésser explotades hàbilment pel marxant afortunat que es queda amb els cavalls del príncep. Imaginem-nos el preu i la importància que adquireixen aquests cavalls. Miss Muphy passa a ser un personatge de primera fila en el món internacional. Amb una propaganda gràfica ben administrada, aquest deliciós adéu d'opereta que el príncep ha fet a la seva euga, pot fer la fortuna de qual-sevol jueu de bigotis carregats de goma i de copalta esblaimat com la lluna.

I vet aquí un fet si es vol banalíssim, però amb la seva eua lírica d'un wals ben tallat aquest wals que a Anglaterra torna a ésser de moda —, i que reproduceix d'una manera exacta aquest moment de fisiologia i de snobisme, que quan els ingredients són en justa proporció es paga a un preu molt fort, i té el perfum del paper dels *magazines* perfectes en els quals el més bell de tot són els anuncis.

Much ado about nothing. — Per què Vilaregut ha vestit aquesta comèdia de Shakespeare amb les crinolines del Segon Imperi? Per fer-la més realista, més acostada a la nostra època, per fer més natural el llenguatge de la traducció? El meu amic Salvador Vilaregut té dret a fer el que vulgui, però jo em penso que els vestits del temps dels nostres avis són més anacrònics, fan més olor de vell i d'antic, que uns sedes llampants, desvergonyides i absurdes, que una gran comèdia d'angles, de corbes i de maillots de tots colors. Aquesta comèdia de Shakespeare té la gràcia d'un somni si es vol amb una certa lògica, però amb un dring de cascavell de bogeria, amb un gust àcid, esqueixat, i un perfum de rosa inalterable. De tant en tant sembla que la eua de la guilla escombrí l'aire carregat de retòrica...

Com més irreal sigui l'adaptació o la traducció, com més desllorigada sigui l'escena, com més ràbia gastí la coloració del vestit, més de la vora sentirem el gust de la sang de Shakespeare.

A més a més, jo no sé per què les comèdies del to de *Much ado about nothing* em fan l'efecte d'una mascarada veneciana; els sentiments són rics, les paraules són agudes, però tot és dit amb cares de seda negra. Aquesta careta de seda negra frega a cada moment el cor, i aquí em penso que hi ha d'haver la norma per la interpretació de les comèdies shakespearianes. Avui dia, els ballarins russos, sense anar més lluny, ens han ensenyat una mena de corredor ple de fum i de pedres precioses, dintre aquest corredor de segur que hi ha vestits que anirien a la mida de les musculatures còmiques i grotesques i sentimentals de Shakespeare.

La Glòria. — Mossèn Garriga ha estat nat «La Glòria» i de pas l'ha tastada una mica. Mossèn Garriga és un bon amic meu; recordo un berenar excel·lent a Samalús, en la seva pròpia rectoria; uns embutits dignes de tota veneració i un vi ranci sense tara, i més que res la cordialitat d'una llar de foc i la cordialitat de Mossèn Garriga.

Davant de la seva obra, la crítica del nostre país ha restat meravellada com davant un infant ros i sa, amb un davantal que fa olor de bugada, i que a més a més sap recitar una dècima sense entrebancar-se. L'espectacle d'un capellà autor dramàtic ha estat ben vist per tothom; tothom s'ha entendrit.

Si Mossèn Garriga torna a estrenar una obra amb èxit, potser les cares es tornin llvides. Ara si n'estrena una tercera, o té la gosadia d'estrenar una quarta obra, és molt possible que li cremin la rectoria i li faci malbé aquell hortet tan deliciós que el mateix Mossèn Garriga cava i rega. I això no ho dic per desanimar-lo, sinó per tot el contrari.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

JAUME I, 11

La Barcelona dels nostres avis

MANUEL GIRONA

En el tercer número de MIRADOR es prometia una sèrie d'articles sobre les figures barcelonines del segle passat, de la que podríem anomenar la Barcelona de l'Exposició del 88, que donaren un impuls tan fort a la nostra ciutat, que d'ell hem viscut molt de temps.

Esmentarem per a començar la figura de don Manuel Girona, famós en el seu temps com l'home de negocis més agut i ferm d'aleshores, i embolcallat després en una mena de boira llegendària que ha fet d'ell una personificació de totes les qualitats i limitacions de la Barcelona vella, que el tenia tan enamorat, per cert, que cada dia, fins a la seva mort, cada vespre es feia aconduir en la seva berlina d'un cavall dalt de la plaça de Catalunya, i anava descendent a peu, ficant-se pels carrers i carrerons, transitant-hi amorosament, com si volgués amb la seva presència esquivar les ombres malèfiques d'un esperit renovellador que tendís a destruir-los.

Aquest amor era tan gran, que fins i tot el podia dur a la ceguera, com tots els grans enamoraments. En efecte; ell, tan clarividient en negocis, que no s'espantava per volada que tinguessin, no va mai creure en l'Eixample. Això ha representat força diners per a la ciutat; ja que, si no, hauria adquirit totes les terres, i el negoci que ara s'ha repartit entre tanta de gent, fóra d'ell tot sol.

Tampoc ocultarem la raó de moltes de les antipaties que gaudia en vida i després l'han acompanyat en mort. Ell era l'únic dels grans rics de Barcelona que havia amassat la seva quantiosa fortuna sense moure's d'ací. Totes les altres grans fortunes s'havien congriat a l'Amèrica. De manera que per a fer-se ric ell, per força li havia calgut retallar el negoci de molts d'altres, cosa que no es sol perdonar gaire. La resta dels milionaris barcelonins només podia trobar detractors entre els negres de les colònies.

Per a començar aquest esbós de retrat moral direm, restablint les coses en el seu lloc, que no era exacte tot allò que es feia córrer del gran ordre amb què duia els negocis. Don Manuel, com tots els homes d'empenta, s'ho duia tot de cap i no es captenia de minúcies. Quan la seva mort va caldre puntualitzar-ho tot i retallar el que no es veia clar o segur. Això sempre representa pèrdua. Però així i tot, va deixar una de les més grans fortunes que s'hagin vist a Barcelona. D'aquí es dedueix que per a fer grans coses, la condició primordial és no tenir massa ordre; és a dir: anar endavant i no deixar-se arrossegar per detallismes.

Treballava amb claror de dia, cosa a la qual atribuïa l'haver conservat sana la vista fins als darrers anys de la seva llarga vida, que va durar de 1818 al 1905. Tenia poc personal i, a més, procurava que no fos massa eixerit, perquè deia: «Estàriem ben posats si aquí hagués de pensar algú que no fos jo».

Un d'ells era un tal Martínez, que va viure més que una cotorra. Don Manuel l'estimava molt. L'havia encarregat de repartir les almoines, que eren en gran quantitat. A mida que es feia vell —contava En Girona— li anava retallant el sou perquè no s'atipés massa ni abusés del fum ni dels licors, que són mortals de necessitat per a un vell.

En Martínez —segons el seu amo— era un prodigi redactant telegrams, i una nul·litat perfecta per a les altres coses. Era tal com els volia don Manuel Girona. No hi ha dubte que gent d'aquesta mena constitueixen uns empleats ideals.

Trets d'aquests li havien valgut una certa fama de gasiveria que ell mateix, home irònic com era, li agradava de fomentar a gratient. Es sabuda aquella anècdota d'una vegada que va pendre un cotxe de lloguer i en donar la pesseta, que era el preu d'una carrera aleshores, va afegir-li deu cèntims de propina. «Don Manuel —va fer el cotxer—, els seus nétos són més esplèndids». «També jo, si fos nét de don Manuel Girona, ho seria», va respondre En Girona.

La veritat és que no va sentir mai cap gust per a la magnificència, perquè va conservar la manera de la gent del seu temps, viscuts entre guerres civils, «pronunciamientos» i calamitats socials. Però, amb tot, es tractava bé. Tenia una casa esbajosa i ben parada, cinc criats i set minyones i tothom feia llargues estades a la casa, prova que no els hi mataven de gana, com feien certs rumors plebeus, que arribaren a dir que els

criats de can Girona estaven obligats a menjar-se el pa de la vigília: no era tan mengi-vol i així no se'n feia gaire despesa.

Quant a la seva taula, era sòlida i severa; coses d'aliment i sanitàries; però res d'entremesos i filigranes. Ell deia que no havia menjat mai res conservat, i que això era causa que, vell i tot, mantingués el dentat complet.

Per a obres públiques era generós. També, privadament, feia moltes caritats. Però tenia la preocupació de no afavorir la vagància; això donava a la seva beneficència un aire de cautela que és evident que no la feia gaire simpàtica si es judicava superficialment, encara que en el fons fos més fecunda. Serveixi com a exemple la següent anècdota:

Don Manuel Girona tenia un gos que sempre l'acompanyava en els seus passeigs en cotxe, amb el cap fora la finestrella. Un dia es va perdre i el va trobar una noieta dels voltants de casa seva. La noia va esperar-se a la porta i en el moment de baixar don Manuel, li va presentar el gos. El propietari va mostrar-se molt content, va demanar l'adreça i nom de la xicota, i va entrar a casa seva sense donar-li ni cinc de gratificació. L'endemà, però, el senyor Girona en persona va anar a casa de la noieta, va veure-hi un quadro de la més negra misèria i va cuitar a posar-hi remei; a la noia, comprant-li una màquina de cosir i donant-li feina; a un germà, situant-lo d'empleat en un dels seus negocis. Comentant el fet, deia: «Si li hagués donat vint duros a l'acte, tothom s'hauria admirat de la generositat meua; però el que és ells no n'haurien tret cap profit».

Tot sovint comprava saldos d'articles útils. Hauríeu vist al seu despatx, al costat d'allí on seia, una pila de sabates; quan hi anava algú necessitat, els en regalava. I qui diu sabates, diu llençols, mantellines o vestits de basar.

Es clar que això és lluny de l'esplendor d'un ric de les mil i una nits; però no es pot negar que és molt més pràctic.

Tenia, a més, una gran traça a fer-se fer les coses a més baix preu que l'altra gent; això tampoc és un tret dels que donen simpatia. Però ho feia ben desinteressadament, no pas per avarícia, sinó com a conseqüència del seu esperit de negociant, i no tan solament per a ell, sinó quan tenia de preocupar-se dels interessos d'altri. Una vegada s'havia de portar una orquestra a Montserrat, quan l'Exposició, i en demanaven 4.000 duros. Esverament de la comissió organitzadora. Consulten el cas a don Manuel. Ell, aleshores, crida el mestre Marraco, que havia d'ésser el director; consulta quants violins, violes, fagots, contrabaixos, trompetes, etcètera, calien; quant costava cadascun; quants dinars s'havien d'encarregar a Montserrat; el preu dels transports. Tot plegat no va pujar de 700 duros.

I és que la seva qualitat dominant era la de tenir solucions per a tot; les deia ràpidament. Potser que no sempre fossin excel·lents; però ell ja tenia solució quan els altres encara dubtaven.

Com tota la gent així, don Manuel Girona no tenia gaires preocupacions estètiques; un cop que li van consultar com podria l'erari municipal sortir-se d'un mal pas, va proposar, a cop d'ull, de construir dintre de moltes places i vies amples de Barcelona, i, després, vendre's els edificis. La solució va esgarriar, i realment és ben dolenta. Cal, amb tot, dir en descàrrec de l'autor, que ell era un enemic de la Barcelona nova i no li feia res enlletgir-la un xic més.

El tremp del seu caràcter era notable; tret comú amb molta d'aquella gent d'aquell temps, que s'havien trobat amb moments molt seriosos i difícils. N'hi ha prou amb dir que quan portava el permís per a constituir el Banc de Barcelona, venint de Madrid, va haver-se d'esperar que s'acabés el bombardeig de la nostra ciutat per Espartero, i fins acabat aquest no va poder entrar dintre el recinte de les muralles.

Quan tenia 50 anys, els metges li van aconsellar repòs; aleshores ell va estudiar el violí i, ja no el va abandonar fins a la mort. Tocava desastrosament, però dos cops per setmana, tenia format un quèrket de corda amb elements llogats i, durant dues hores, feia concert, i no l'en podien distreure mal s'ensorrés el món.

De tants i tants negocis com va empendre, el cabdal és la constitució del Banc de Barcelona, que ell volia fer blindat contra tota fallida. Res de Banc de negocis;

la seva missió era constituir un baluard inexpugnable perquè hi poguessin reposar segurament els béns de menors, vídues i en general petits rendistes. De les accions, nominatives, en responien subsidiàriament tots els antics possessors, i ningú no en podia tenir més de dues centes; així el Banc mai no podia ésser dominat pels capricis de ningú que se n'apoderés. És, evident que, de seguir aquest esperit, encara existiria el Bnc de Barcelona, que tant de prestigi donava a la nostra ciutat, i que caient tant de mal ha fet al nostre bon nom i al nostre crèdit.

Home de realitats, mai tampoc no es va deixar seduir per les glòries bèl·liques. Quan Cánovas va dir allò de: «L'últim home i l'última pesseta», Girona responia: «Ni un home, ni una pesseta». Quan estaven a riscs de rebre una visita de l'esquadra ianqui, va opinar, en una reunió d'autoritats, que calia que cada casa posés bandera blanca i si no en tenia, el llençol més gros que tingués.

Perquè don Manuel, com En Mané i Flaquer i, en general, tots els vells del seu temps, tenien prou bon sentit per a no compartir l'opinió xovinista de les generacions d'aleshores.

Per acabar, referirem uns quants trets de la seva actuació durant l'Exposició de 1888.

Tan bon punt va ésser nomenat comissari regi, va renunciar al sou que li oferien. Després, en vista que les comunicacions que dirigia a Madrid no eren mai respostes, hi va anar i davant d'En Sagasta va dir-li que d'aleshores endavant les comunicacions anirien redactades així: «Si dintre tres dies no rebem avís en contra, farem això i això.»

En Sagasta el va abraçar i va dir-li: «Vostè ens entén.»

Durant el temps de l'Exposició va atendre continuament a totes les personalitats que hi vingueren i no va escatimar els banquets ni els obsequis. En una paraula: es va captenir com un gran senyor.

Mai de la seva vida no va voler cap títol nobiliari. El seu orgull de burgès li ho impedia.

Tenia tant la trama dels negocis entre mans, que n'hi ploïen de totes bandes. Un cop que va anar a Madrid amb en Coroleu, per mor de fer un edifici per a l'Ateneu Barcelonès, allà on hi ha la caserna de la guàrdia civil de la Rambla, només entrant al ministeri de Foment, sense saber per què, únicament per a matar l'estona, es va trobar amb un important home de negocis, el qual li va oferir i donar cent mil pessetes, només per tal que En Girona no prengués part en una certa subhasta de la qual don Manuel no tenia, ni després no en tingué, la més petita idea.

Va pagar l'actual façana de la catedral de Barcelona, on és enterrat; però va pagar-la en vida, perquè li feia mal d'ulls que el monument millor de la seva Barcelona vella no tingués acabament. Tota la mentalitat del temps, correcta, poc fina, freda i pràctica, respira en aquella façana i aquell cimbori.

Quan va ésser mort —diu la llegenda popular— va anar al Cel. Allí s'adonava d'una gran escampadissa de ploma. Era que els àngels feien la muda. «Quants en teniu?», va preguntar. Li van respondre que uns seixanta sis milions. «¿I què en feu de la ploma?» va replicar-los.

ROSSEND LLATES

LA MAR RESSUCITADA

Donem aquest títol a la nostra informació perquè es tracta de la rehabilitació definitiva, aconseguida en el sentit geogràfic i en el sentit pràctic, d'una mar fins avui anomenada molt impròpiament i molt injustament la «mar Morta».

Aquesta resurrecció tan justa com inesperada ha estat l'obra científica d'un home de talent, Sir Herbert Samuel, el qual, en un discurs interessantíssim que ha pronunciat recentment a Londres, ha demostrat que els minerals que es troben en el vast i misteriós llit de la mar Morta, poden valorar-se, poc més o menys, en la suma de vuit cents milions de lliures esterlines, tenint en compte, per arribar a la xifra esmentada, la fantàstica quantitat de potassa que contenen les aigües d'aquella mar.

Les proves aportades per Mr. Samuel han semblat tan sòlides i les seves xifres tan temptadores, que dintre de poc començaran els treballs d'extracció de totes aquestes riqueses, treballs que, naturalment, exigiran una colla d'anys i que serviran, de passada, per solucionar providencialment el greu conflicte de l'atur forçós a Anglaterra. Uns quants vaixells amb emigrats britànics serà un notable alleugeriment per al govern conservador de Londres.

Tothom sap que hom ve qualificant aquesta mar de «Morta» perquè la quantitat i les condicions de les sals que conté, fan completament impossible la vida dels peixos en les seves aigües. Els beneficis de la pesca a la Mar Morta han estat nuls, almenys fins a l'hora present. El senyor Samuel, però, vol donar a la resurrecció d'aquesta mar tots els caràcters d'una resurrecció completa, preveient-ho tot, calculant-ho tot i preparant acuradament totes les articulacions d'una mar que es faci respectar una mica. Una vegada estiguin extrets els minerals preciosos que contenen les aigües i s'hagi aconseguit depurar-les de les sals que fan impossible del tot la vida dels peixos, l'Anglaterra poblarà la Mar Morta de peixos de tota mena, exclusió feta dels tiburons, per tal que pugui conservar-se sense màcula de pecat el brillant nom de «mar ressucitada».

UN LLIBRE EXEMPLAR

Deambulació divagatòria

Fa poques setmanes es tractà a la premsa madrilenya, amb motiu d'una oportuna al·lusió de l'*Andrenio*, del llibre que està preparant l'agrupació literària anomenada «Amigos de Galdós».

En torn al nom gloriós del gran escriptor —cas semblant al d'altres noms a Catalunya— s'és feta, amb aquest motiu i també en altres avinenteses, una escisió apreciativa. Sembla que l'avantguardisme no a pare i mestre màxim de la literatura espanyola contemporània. També estem segurs de que molts que així l'enlairen tampoc no l'han llegit mai.

No manquen, però, els qui el tenen en la sinceritat fèrvida d'una gran devoció com a pare i mestre màxim de la literatura espanyola contemporània. També estem segurs de que molts que així l'enlairen tampoc no l'han llegit mai.

No cal meravellar-se massa de que això succeeixi. La premsa diària madrilenya ens està palesant —diàriament, com és natural— que aquí es produeix un fet que arreu del món es tindria per impossible.

Arreu del món, en efecte, els escriptors viuen d'ésser llegits. I aquell tindrà més popularitat i anomenada i, de consegüent, més beneficis, que compti amb més llegidors. Doncs bé: a la literatura espanyola és l'única on es produeix el cas veritablement extraordinari de que hi ha escriptors que deuen no sols la seva reputació, sinó àdhuc els seus ingressos, a la circumstància de que no els llegeix ningú. Entre tots els hi guardem el secret, d'una fàula enternidora. (Diguem de passada que la premsa madrilenya és també potser l'única del món que conserva amb orgull aquest producte eixorc de la literatura pròidística que anomenen *brillante cronista* i del qual fou genuïna representació el Sr. Gómez Carrillo i que potser correspon a aquell altre tipus polític anomenat *sagaz parlamentario* que tan xiroiament encarnà l'Indaleci Prieto.)

Hi ha, en efecte, gran nombre d'escriptors, el nom dels quals apareix sovint als diaris madrilenys, que hom no s'ha pres la pena de llegir mai, sortosament per a ells. Com la *Jerusalem alliberada*, del Tasso, viuen d'incògnit. Però, precisament, l'incògnit els salva.

L'incògnit ajudat d'aquesta mania d'estar enterats i d'aquesta gran crisi de curiositat intel·lectual i abundant de mandra que són característiques del nostre públic.

La gent admet bonament les valors fixades a la taula oficial de cotitzacions. I així com sol ésser freqüent que parlin sovint del bany aquells que no es renten, l'article pròidístic de què primer parlen molts és aquell que no han llegit. Naturalment, l'interlocutor no vol ésser menys i per a passar per enterat —sense la feina i el perill d'enterar-se— assent, afirma, augmenta. Heus aquí feta d'aïtal fàula, la bola de neu que entre tots anem empenyent.

Així molts escriptors serveixen i àdhuc afegeixen anomenada i profit. Com el rei de la fàula famosa es creuran meravellosament vestits fins que la veu ingènua de la sinceritat cridi, a ple aire, que estan despullats.

¿Mare de Déu, i quina solemnitat aleshores, quina sumptuosa cerimònia de col·locació de la primera pedra del *Panteón de cronistas brillantes y de cultos ensayistas*!

Però mentrestant, la veu no crida, la innocència està avergonyida i tothom presum de viu. Entre tots guardem el secret d'una fàula enternidora.

(Endrecem una elegia a l'única víctima, al cas únic a qui la gent es decidí un dia a llegir —un dia només, perquè aquí no hi ha vocació per al sacrifici— i que per aquest fet perdé tota la valor: el Sr. de Maeztu (don Ramiro) que havia viscut com a escriptor que no el llegia ningú, ni tan sols aquells que li pagaven els articles i que així que fou llegit, fou acabat. Diguem, però, que, després de *retirat* molts li envegen el panted.)

Tornant, doncs, al que diem —massa hem ja divagat— no ens cal meravellar-nos molt de què, si això passa entre els vius —preneu la paraula en tots els sentits, si us plau— passi ara que discuteixin respecte a la valor literària de l'obra d'En Galdós molts que no la coneixen.

El llibre que preparen els *Amigos de Galdós* serà, en aquest sentit, oportuníssim i donarà avinentesa plaent, tot constituint un homenatge a la memòria i a l'obra de l'autor de *El Abuelo*, perquè tothom tingui almenys coneixença del vastíssim món que creà.

Es tracta, en efecte, del *Censo Galdosiano*, és a dir, del registre biogràfic, mena de partida literària de baptisme de tots els personatges creats i moguts per En Galdós en la complexa i enorme totalitat de les seves obres.

Es aquesta una mena de llibres que, desconeguda aquí, s'estila en altres llocs.

El que es refereix a Galdós i per al qual s'han repartit el treball els escriptors que figuren entre els *Amigos*, apareixerà dintre d'alguns mesos.

La utilitat de llibres d'aquest caràcter és palesa. Potser a Catalunya hi ha autors, entre els desapareguts i els actuals, l'obra dels quals està reclamant una justícia com aquesta.

No és mala tasca ni menyspreable goig anar bastint les grans ciutats on viuen les humanitats creades. A condició, naturalment, de no posar-hi ni biblioteques ni museus. Places, carrers, aire, llibertat, vida.

I, potser en els punts estratègics —en les columnes de la premsa, com a exemple— uns *guardies* de la porra que impedeixin la circulació de *cronistas brillantes*.

R. M.

Madrid, març, 1929.

Alain Gerbault, home pur

Qui no coneix Alain Gerbault? De tant en tant les agències de premsa us serveixen un telegrama de l'altra part de món assenyalant la presència de l'ardit mariner en un recó de mar de qui sap on.

Quan Alain Gerbault va salvar en 101 dies les 4.600 milles que hi ha de Gibraltar a Nova York tot sol, endut per les velas del *Firecrest*, a través de les tempestats, alimentat de verats voladors, ens féu la mercè de contar-nos en un llibre d'epopeia del seu viatge. D'aquest llibre, destaca pel seu major interès el capítol «Una nit al timó», en el qual Alain Gerbault explica com de vegades, havent reposat durant el dia, prenia el timó així que el capvespre despertava el llebeig, i es passava la nit governant el navili. «El *l'irrecrèst*—diu—lliscava dolçament deixant darrera d'ell una estela fosforescent i jo em governava amb una estrella. Sol, sobre la mar, contemplava la volta celeste i els petits móns il·luminats omplien el meu esperit de consideracions sobre la bellesa de l'home i la pobresa dels sistemes filosòfics».

Aleshores Alain Gerbault pensa en la teoria tan incompleta de l'evolució que vol que tot evolucioni gairebé sempre en un sentit de progrés. De vegades desfilaven davant d'ell els diversos períodes de la seva vida, amb els esdeveniments que modificaren la seva concepció de l'existència.

«Primerament—diu—l'excessiva sensibilitat i les decepcions de la meua infantesa, inflamada d'ideal que m'obligaren ja de bell antuvi a viure en mí mateix; després la vida trista de pensionista al col·legi, la guerra, i la mort de la meua mare que va destruir la meua vida amb l'espantosa tristesa del mai més. Els records de la guerra s'acumularen en la meua memòria: combat dalt dels aires, les bales incendiàries que foraden els flancs del meu aparell, l'avió enemic que cau voltat de flames, l'embraguesa momentània de la victòria. I de retorn a terra no soc, ai las! més que un infant que ha perdut la seva mare.

«El temps no és prou per omplir el buit terrible. Els uns després dels altres, els meus millors companys van morir en els aires. Ve l'armistici. I penso en aquests herois tan fàcilment oblidats, i a la vanitat de tots, aquests que porten massa ostensiblement les medalles i creus d'una victòria que no pertany sinó als morts, puix que no s'ha donat res, quan no s'ha donat la vida per la Pàtria».

De vegades Alain Gerbault recordava altres episodis de la seva vida d'home civilitzat. «Però precisament perquè de fa tants segles els homes s'han acostumat a viure esclaus de la civilització, no em vull obligar a viure la mateixa vida servil i convencional. Amo del meu navili, navegare per tot el món, embriac d'aire, d'espai i de llum, menant la vida simple del

mariner, banyant de sol un cos que no fou creat per estar tancat a les cases dels homes.

«I tot content d'haver trobat el meu camí i d'haver realitzat el meu somni—acaba Alain Gerbault—, recitava al timó els meus poemes preferits de la mar. La nit així em passarà molt de pressa. Un a un desapareixien els estels. Una claror enmurtida m'arribava de l'Orient, i mica a mica veia anar apareixent les formes i les línies del *Firecrest*. El meu navili era bell quan s'aixecava el dia».

Aquest és Alain Gerbault. D'ací un temps, potser demà, potser d'ací mig any, un telegrama us dirà que ha arribat a Yokohama, que ha tornat a l'arxipèlag de la Sonda o que ha estat vist al canal de Suez, tot sol, senyor del seu navili, embriagat d'aire, d'espai i de llum. Recordeu aleshores, si us plau, aquelles paraules d'aquest home que no sap viure amb la civilització, que se sent més pur, tot sol en mig de l'oceà, i diu: «No s'ha donat res, quan no s'ha donat la vida per la Pàtria».

J. V.

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes
i Pressupostos gratis

CALÇATS MINERVA

Societat Anònima

Via
Laietana, 30

LES LLETRES

ELS NEGUITS DE PALMIRA

Conte inèdit de Miquel LLOR

(Acabament.)

L'arbre genealògic era llest. Però en escriure el seu nom dins la rodona del darrer branquell, un dubte va aturar-li la mà. ¿Era de llei posar-s'hi sol i no fer gens de lloc al nom de la muller?

—Ves què diria, si ella el veïes — reflexionà; i els ulls se li humitejaren—. Que trist va un home sol! Privat del contrapès de la muller, ja no ho és un home. La dona és qui us ajuda a veure clar el món, per molt enze i cridanera i amiga d'anar a passeig que sigui.

Tot d'una li acudí el record de Palmira, net, precís. Era una Palmira estilitzada en l'espai; serena com aquelles figures de guix que havia vist quan anava a matar l'estona pels museus, un parell de tardes balderes.

Un manament molt enèrgic li digué des de dintre:

—Noi, pensa que és la teva dona.

Aleshores s'adonà que era ben d'ell la culpa si l'havia perduda per sempre. ¿Qui sinó ell mateix va llençar-la en uns braços més amorosos que no els seus, més entenedors d'aquell tresor de dona, tan rossa i blanca? Allò era el càstig d'haver-se deixat engorronir als ulls de la pròpia muller.

Com un coet es dreçà el braó atàvic dins la seva sang, el potent urc de l'ascendència, condormit sota els vapors de les digestions carregoses a què s'havia avesat en casar-se.

Esdevingué sobri. S'aprofundí en la maranya dels estudis d'heràldica. Es desixarrei del matèxum de la regularitat bovina, encomanada del treball oficines dels matins: d'aquell treball que us fa parlar la mà com els captaires a l'hora de rebre uns diners, amargs.

Al cap de pocs dies, en el seu paper d'escriure, hauríeu vist lluir l'escut familiar. Amb el bon zel d'alliberar-se de grasses importunes, s'establí la norma de passejar molt, per bé que amb poques presses, per no donar una idea de lleugeresa. Amb una pila de ferramentes disperses, dutes de l'encant, va conjuminar-se una severa panòplia. L'ordre dels seus cabells va reprendre l'antiga perfecció, de quan els hi pentinava la resseca i senyorívola mà de donya Belén.

Al cap de tres mesos era un home nou. En mirar-se al mirall va somriure. Sortia de la capsa.

Era el moment de cercar la muller.

La va trobar tot just quan n'era distret, a l'hora que l'aristocràcia pren el sol. Rodrigo anava amb el bastó, amb els guants; ella, una mica lassa en la seva pompa, recalcada al braç de don Nin, qui no sabé veure Rodrigo ni la llambregada tristíssima, agònica, que li dedicà Palmira. Rodrigo va seguir-los, com qui diu d'esma, i Palmira entregirà el cap diverses vegades amb infinita llangor.

Des d'aquell dia, el fill de mamà Belén vingué a donar un parell de toms vora l'amagatall de l'ovella mig retrobada; toms vagues però que cada vegada s'estrenyien una mica més, fins que un vespre Rodrigo topà els murs de la casa.

A vegades veia sortir don Nin; d'altres amb Palmira al costat. Quan ella sortia sola, pujava de seguida al cotxe per mor del seu instintu disgust de veure's exposada als esguards dels homes grollers, a les galanies de mal escoltar.

La segona o tercera tarda que vingué més a prop de la casa, un glapit planyívol li féu alçar els ulls. Era la Carina, que colpida d'un sobtat desfici s'abocava entre els ferros del balcó, en homenatge al seu amo natural.

El renou que feia va distreure la lectura de Palmira. Sortí al balcó. El gest de retrocés de marit i muller va deturar-se corglaçat. L'aire dugué de l'un a l'altre un sospir tremoladís.

Ja no la va veure més, però des d'un recó de la consciència, una veu molt entesa li deia que Palmira l'atalaiava rera les cortines. Això féu que cada tarda es vestís amb més enginy i varietat. A la puntera de les sabates se li reflectien els núvols i les clarors del cel; vinclava el cos, retornat a l'antiga elegància; la cara, totalment rasurada, era d'una morenor severa, inèdita a ulls de Palmira.

A vegades la reixa d'entrada era a mig cloure, amb negligència més o menys autèntica, Rodrigo mai no hauria gosat passar-la, però un diumenge quan va veure que don Nin i tot el servei sortien li defallí la resistència. Un calfred que li pessigolleva els nervis se li endugué la

raó. Abandonà una cama a aquell voler que l'empenyia cap a la casa; l'altra cama no pogué estar-se d'obeir l'impuls de la primera; i Rodrigo va trobar-se dins la penombra del rebedor sense saber com hi havia vingut.

Dreta al llindar, entorn d'una gloriola lluminosa, Palmira somreia com una dea. Rodrigo clogué els ulls. La dea anà acostant-se amb les mans esteses i les hi posà ran de llavis. Ell va besar-les reverentment. Les mans resseguiren tots els indrets d'aquell rostre, mai no vist com ara. Fou talment el fregadís de l'esca; la flama va propagar-se als cossos, i de sobte, dins l'ombra quieta de la sala esclatà un torb de dimonis, com si tots els vents de la mar entretopessin a caprici de les divinitats infernals.

Tard o d'hora anà restituint-se la calma. Fora un cert desordre exterior, tot reprengué l'aspecte normal. Marit i muller s'assegueren l'un al costat de l'altre, si fa no fa encongits. Com qui puja d'un pou de treballosa sortida, Palmira va queixar-se amb tendra veu.

—Oh, Rodrigo! Que valent t'has tornat.

—He canviat molt en dos anys de no veure'ns.

—Que t'en vares anar, digues.

—Però no pots pas dir que et venia malament que me n'anés.

—Ai! No és pas teva ni meva la culpa. És la vida qui ens enganya un xic cada dia. ¿Què ens podem retreure, pobres de nosaltres, si allò que avui ens és un goig demà ens serà una pena? I som tan poqueta cosa, que no ens adonem dels errors fins que són passats.

—Doncs jo, Palmira, els dono per ben morts.

—I jo, Rodrigo. De massa bé que vivíem ens vàrem creure infelços. I provàrem de consolar-nos vora de gents estranyes...

Rodrigo sols va respondre amb un sospir arrossegat.

—Ja se m'han desentelat els ulls —confessà—. Em trobo com nou.

—Prou que ho veig. Estàs al punt com mai.

—I tu, Palmira! T'has fet meravellosa. La teva rossor m'enlluerna.

—Ai! Els dolors canviarien de fesomia les pedres.

Callaren, les mans entrelligades, els ulls presos en l'encís. Palmira a poc a poc anà dient:

—T'esperava; et pressentia dies ha. Et veia venir en els meus somnis, bell i fort com has vingut; te m'acostaves des de molt lluny... com allò que he llegit d'aquella princesa, de no sé on, que veia venir el seu cavaller, no sé de quina banda...

—Doncs ja he vingut.

—Ah, Rodrigo! Comprèn que ara no podria passar sense tu. El nostre amor reuiu d'entre les cendres, com aquell ocell que tenia tantes vides. T'escau molt ser més prim!

—I ho seré sempre. No tornaré a caure en les baixeses d'abans. Allò és passat.

—Passat; i tot el passat vol dir mort; vol dir no conegut. Aneu a saber si no hi haurem guanyat tu i jo. Ens queda l'experiència.

—I, què ens enginyarem per veure'ns?

—Com que no vui que et comprometis, jo vindré a casa teva: més ben dit, a la nostra casa de debò. Hem de guarnir-la de manera que sembli un hivernacle, tota de verd clar i or, com un jardí d'aquells que pinten. Ara rai, que sóc tan rica!

—Encara més? Que has tret la rifa?

—No saps; "El"..." m'ha fet hereva de tot el seu davant de notari. Per això no et dic d'anar-me'n amb tu; ho perdríem tot, i em sembla que ja ens ha arribat l'hora de posar una mica de seny!

—Es trist haver de privar-te de disposar a gust d'allò que és tant teu!... — sospirà Rodrigo emmellangit.

—No t'encaparris, estimat! —observà Paulina amb aire optimista—. Així, cada cop de veure'ns ens serà una festa, i no agafarem aquell regust casolà que esmussa la sensibilitat de les persones delicades. De més a més, no em convé trasbalsar-me. Malaltejo molt sovint: el cap em roda: quan ha de ploure no m'aguanto dels peus.

—Oh, no! —es queixà Rodrigo, convençut, lligant-la entre els seus braços—. No vui que sofreixis per mi. Mal haguessis d'abandonar-me no em queixaré.

—No temis, Rodrigo. Si jo et deixés, no tindria perdó de Déu. Però abandonar aquell pobre home fóra consciència. El

disgust ens el podria matar. Es amb ell que m'he fet senyora del tot i... vaja; no em fa gens de vergonya dir-te que li he posat afecte.

—Tens raó. No convé que el deixem sol.

—Es clar, home. El que hem de procurar aviat és tenir la casa parada. Hi posarem de tot.

—Sí, Palmira, fins el meu arbre.

—No hi pensava. Ja l'has acabat?

—Mira!...

I Rodrigo, tremolós de febre, va enenyar-li una còpia fotogràfica d'aquell fruit de la seva paciència.

Palmira llençà un xiscle de goig.

—Que ufanós t'ha sortit. Sembla un garrofer, noi.

—Fixa't en la branqueta de dalt; allí som nosaltres.

—Jo i tot! Rodrigo meu, i ben junts, com ara.

—Per sempre, Palmira.

—Per tota la vida: fins més enllà de la vida.

En aquell punt, la Carina se'ls enfilà als genolls, el plomeret de la cua tot enjogassat.

—Mira la nostra salvació. El seu instint ens ha nuat amb un fil d'or. Quina llàstima, Rodrigo, que en el teu arbre no hi quedi un brot per a la Carina!

—Només hi solen entrar els de la família.

—I què vol dir la rutina davant del nostre cas?

—No hi escau, Palmira; però si tu ho vols...

—Fes-ho —i amb veu profunda, afegí—: Un cop morts, vull que ens afigurin en escultura, amb la Carina ajaguda als nostres peus.

—Tu mateixa: però no parlis de la mort, ara que comencem a viure.

—Digues, ara que ja sabem què costa la vida: ara que en som mereixedors.

—Palmira divina!...

—Rodrigo, abraça'm amb els teus braços, si no em moriré de fred.

—Palmira, esposa meva: vinga!

Tots els neguits de Palmira s'han assossegat. Quan el ferreny don Nin la fatiga, sap que pot arrauir-se en uns altres braços més joves, que sempre l'esperen amb daler nou. Si per cas és Rodrigo qui l'empalaga, l'austeritat de don Nin l'allegeix de dolces, amb aquella aspror no gens desvalguda d'atractius.

A poc a poc, l'equilibri interior ha traspuat entorn de Palmira com una atmosfera de gràcia providencial. Tothom en fa resó. Palmira és assenyada com a tipus de totes les excel·lències. És pietosa, sensible, té la mà oberta als desvalguts. Sols la Carina, en sentir el cor de lloances de les gents, es detura capficada, amb la pota a mig aire. Diríeu que un rialleta sorneguera li voreja les genives.

—Mireu, donya Palmira amb el seu marit! —xiuxiugen els veïns quan la veuen passar, tota solemnia, al costat de don Nin: d'aquell home tan íntegre.

—Sembla una reina antiga —diuen uns.

—Es una santa —afegeixen altres.

I la Carina, riu que riu...

La trista aventura d'un poeta

Una vegada hi havia a Manresa una poeta local molt notable per diverses raons. Una d'elles era la seva incondicional admiració pel senyor López-Picó. Com a bon masover espiritual, baixava una vegada a l'any a Barcelona i anava a visitar l'estimat mestre a la seva penya d'aleshores, la famosa penya del vell Continental. El poeta forà s'asseia tot humil en un reconet i caçava una a una les profundes idees que anaven fluint de la reunió i que després havien de constituir la part més preciosa del seu aliment espiritual per a tot l'any.

El nostre poeta, com hem dit, baixava a Barcelona una vegada a l'any, gairebé sempre pel segon dia de Pasqua. En un d'aquests llargs intermedis, el vell Continental desaparegué per fer pas a la Banca Arnús.

Arribà la Pasqua, i el poeta del Cardoner, que, com a bon poeta, no estava gaire ben informat de les petites realitats, es decidí a fer l'annual visita al senyor López-Picó.

El bon home tornà a Manresa amb un aire tot decebut.

—Què t'ha dit En López-Picó —li preguntaren els admiradors locals.

—No he trobat En López-Picó...

—Però almenys hauràs estat a la penya?

—Tampoc he trobat la penya!

—...!!

—I el més trist és que ni tan sols he trobat el Continental!

Si l'aparició i coneixement dels nous novel·lisme de la Rússia, àdhuc descobrir, desvetllant-lo a la consciència europea, en el seu veritable valor, el fet de la transformació d'aquell poble, ens fa tornar els ulls vers Dostoïevski, com a pare i senyor de la literatura moderna, en la literatura espanyola. Contràriament, no es produeix amb tanta evidència el fet que la nova novel·lística ens recordi un antecedent gloriós tan proper.

Co explica tal volta que davant la realitat positiva de novel·listes nous (Cossío, Díaz Fernández, Porras, Arderius, Jarnés, etc.) s'hagi escès, a voltes brillant i a voltes morta, una inquietud esdevinguda polèmica. La qüestió d'un pretesa tècnica novel·lística, mil cops plantejada i debatuda, n'ha estat, en avinenteses diverses, el palesament efectiu.

No ha bastat deixar-la definitivament de recó tot declarant que no hi ha una tècnica de la novel·la. Àdhuc reconeixent que, en gran part, les obres genials són essencialment intuïtives, és evident que cal tenir en compte, per a jutjar, com a exemple, la decadència a què havia arribat la novel·la espanyola, la realitat d'una certa tècnica. I és curiós que abans de tot ens calgui reconèixer que la tendència novíssima no és, al cap i a la fi, més que la vigorització, a voltes voluntàriament exagerada, d'una tècnica gairebé eterna que —per a reduir-nos a les al·lusions, ja fetes— a Rússia tingué culminació gloriosa (encara que potser fragmentària) en Dostoïevski i que a Espanya té plena confirmació i eficàcia en el *Quijot*, de Cervantes, i més posteriorment, i amb certa inseguretat, en les obres de Galdós, Baroja i Pérez de Ayala.

Embafats públic i autors d'un realisme, greixós com la cansalada, i que no es judicava prou saborós si no regalimava com la fruita massa madura, els novel·listes nous s'afanyen a restablir dues normes que han estat sempre fonamentals, al meu entendre, en la tècnica novel·lística.

Qualsevol lector atent a les orientacions que actualment palesa la novel·la arreu del món trobarà lògica facilitat a reconèixer que els dos conceptes bàsics, les dues lleis estètiques que donen fisonomia, robustesa i personalitat a la novel·lística nova són:

a) Naturalitat i facilitat en tot allò que pot ésser considerat fantàstic.

b) Dificultat, imaginació, fantasia en tot allò que deu ésser considerat natural, real, quotidià.

El viatge a la lluna es senzillíssim; s'hi va en un somni; la dificultat és anar d'una cambra a l'altra. (Parlem, naturalment, en pur terreny novel·lístic.)

En *Els germans Karamazov* i en *Don Quixote de la Mancha* això es compleix amb gloriola rotunditat. I per tal com això no es compleix gairebé mai en les obres de Juli Verne, resulta que Juli Verne, contra el que creu molta gent, és un escriptor sense imaginació.

Doncs bé —i no entretenint-nos a cercar nous exemples— la novel·la espanyola ha caigut darrerament en l'oblit col·lectiu d'aquestes normes fonamentals, emprant tot justament les contràries, amb perjudici positiu i greu del veritable sentit de la creació literària. Són els novel·listes nous els qui tornen a tenir-les en compte íntegrament, sobretot d'ençà que amb *Belarmino* y

Apolonio Pérez de Ayala: marcà un camí.

En aquest sentit, excel·leixen novel·les com *La Rueda*, de Francisco de Cossío i *El convidado de papel*, de Benjamín Jarnés, i en altre ordre, més o menys encertades, trobem belles mostres en les novel·les més de darrera hora. (Com a exemple: el millor que hi ha en *Obreros, zánganos y reinas*, la recent novel·la d'H. Pérez de la Ossa, és allò que amb fidelitat estricta respon a l'imperatiu d'aquelles dues lleis.)

Paradoxalment resulta, doncs, que la nova fórmula novel·lística, sorgida per arreconar l'estantís i anacrònic concepte que ara privava, respon en l'essencial a postulats que quasi poden considerar-se clàssics.

Però, hi hauria errada evident a creure que els novel·listes nous no han aportat, ultra aquesta reintegració, cap novetat al procediment tècnic. Hi ha també en la novel·la nova elements que no tenien ni jugaven els grans novel·listes anteriors i que, en definitiva, els novel·listes han après de la realitat artística del moment.

Potser els més importants i sens dubte els més evidents són la humanització de les coses immaterials i la suplantació, apresa en el cinema, de l'espai. (En un metre quadrat cap més *desert* que en les llargues descripcions evocadores de Chateaubriand.)

Aquesta que hem anomenat humanització —veïa a una altra paradoxa de la deshumanització de l'art— a què són sotmesos els objectes immaterials representa, en la novel·la, una considerable i vastíssima ampliació de personatges. Tot el secret està, però, en el fet que, en fer personatge una taula, sigui evidentment un personatge novel·lístic. (Sense desconèixer que la *personalitat* mateixa de la taula li dona capacitat per a ésser, en altre cas, criatura dramàtica o figura poètica.)

Aquests són, al meu entendre, els *senyals nous*. El seu palesament ha fet comprendre on calia cercar la causa veritable de la decadència de la novel·la espanyola. Aquesta, tot honorant les excepcions i àdhuc els mèrits i les valors de les no excepcions, pateix d'una vulgaritat que s'arrela precisament en tot el contrari del que cal que sigui la novel·la.

Instintivament el públic s'ha donat compte d'aquesta eixorquosa imaginativa que corsecava el fruit. Això explicaria potser l'èxit assolit, en llengua espanyola, per la novel·la *El Cemento*, de Fedor Gladkov.

Ara bé: reeixiran els novel·listes nous a fer triomfar el nou estil? Guanyaran, contra la rutina i en ajut dels qui havien començat a combatre-la, aquesta batalla?

De moment és símptoma molt significatiu i interessant que un autor de novel·les tan fermament caracteritzat com Azorín hagi emprès una rectificació total amb la seva darrera *Félix Vargas* (etopela) que, malgrat no ésser reeixida (al meu entendre és molt inferior a *Pájaro pinto* de l'Espina i en la mateixa trajectòria), representa una gran sensibilitat i un matiner esperit de vigilància estètica.

RAFAEL MARQUINA

En el número pròxim:

FRAU EVA

conte de Josep M. de Sagarra

ADQUIRIU

els darrers èxits teatrals

LOS FLAMENCOS
i
LAS LLORONAS

impressionats en discos elèctrics

ODEON

I EL TEATRE

LES ESTRENES

TEATRE NOVETATS

La Glòria, drama en tres actes, per Mossèn Ramon Garriga.

Mossèn Ramon Garriga va dir a un redactor de *La Nau* que amb aquesta obra s'havia proposat predicar. Mossèn Garriga sent l'atracció de la trona, de la càtedra, però és tímid, diu ell, i en començar a parlar en públic les paraules l'ennueguen. En nom de Mossèn Garriga, la companyia de Novetats ha predicat un sermó quaresmal ben edificant.

A Romea va predicar l'altre dia una comèdia moral En J. Bernat i Duran. Hem tingut, doncs, dos sermons quaresmals en dos teatres.

Però Mossèn Garriga té allò que els capellans en diuen «mundologia». Mossèn Garriga, segurament, deu haver viscut molt. S'endevina que dintre seu hi ha molts combats, coses que li fan nosa al pap, que les vol dir i les dirà. I encara té una altra condició: com que té mundologia i ha viscut molt, parla l'anarquista, i diem això en el millor sentit de la frase.

Probablement, creu Mossèn Garriga en una segona revolució del cristianisme. És una creença dels místics cristians que Charles Maurras ha combatut sempre, demostrant que el cristianisme és ordre, ordre en boca de Maurras vol dir tradició fins al conservadorisme.

El misticisme de l'autor dona a «La Glòria» el caràcter d'una obra de capella, l'obra d'un sacerdot ple d'inquietuds, al qual cal fer-li l'almoïna de deixar-li exposar les seves idees i parlar d'art, el companatge de la seva vida. Aquesta preocupació és tan evident, que sense que es tracti d'una obra de tesi, sembla que l'autor, donant-se per satisfet de poder exposar les seves idees, es descuidi de lligar l'obra. Diríeu que l'autor es proposi demostrar la santedat de tots els estats i vocacions, la santedat de l'art, la immortalitat i crueltat dels amors desordenats i el preu de la glòria del món.

Mal lligada i tot, l'obra se sosté. Té un segon acte que es redreça quatre o cinc vegades. En el tercer acte, allò del cor, per versemblant que sigui, tractant-se d'un estudiant de Medicina, és d'un gust dubtós. Parlem metafòricament de jugar amb el cor, però si la metàfora es converteix en realitat, molesta un xic. I si aquest cor que el cràpula de l'estudiant de Medicina porta al taller de l'artista, l'escultor el vol ficar dintre l'estàtua de la Dolorosa, el tric acquirix una qualitat completament vuitcentista, gairebé de drama romàntic i també de sermó, literatura d'un gust quasi immutuable. El to de l'obra, malgrat les idees del segon acte, és innocent. L'argument és tan versemblant com volguem, però aquests conflictes d'artistes histèrics semblen més literatura que realitat: són drames d'amor de joves de vint anys.

Els personatges són ben dibuixats i es mouen bé, i en tots els moments, particularment al segon acte, hi ha una situació a l'escena.

En les seves declaracions Mossèn Garriga ha dit que no ha vist mai teatre i que n'ha llegit molt poc: unes quantes obres de Guimerà i Russinyol. Creiem que això és cert, però no ho sembla. L'autor de «La Glòria» té un instint extraordinari d'home de teatre, i tothom celebraria que insistís. A part de la innocència de l'obra, que no és pas ben bé innocència d'autor novell, sinó de capella, l'enginy de Mossèn Garriga pot comparar-se amb el dels millors autors catalans.

L'obra, que és molt ben executada, mereix més representacions. Estem segurs que serà represa diverses vegades.

MANUEL BRUNET

Bases del Premi MIRADOR

1. A la porta del teatre es donarà a cada concurrent un butlletí devot en el moment de lliurar la contrasenya d'entrada.

2. En el butlletí hi haurà la llista completa de les obres estrenades que entren en el concurs, i l'espectador que vulgui votar ha d'indicar amb una ratlla l'obra de la seva preferència.

3. No es donaran més butlletins al públic en començar el primer entreacte.

4. Durant aquest primer entreacte, els espectadors podran dipositar els seus butlletins de vot en unes paneres disposades a l'interior del teatre i degudament controlades.

5. En el moment d'acabar el primer entreacte, les paneres seran retirades i es procedirà durant l'acte següent a comptar els butlletins dipositats, els quals, degudament empaquetats, es guardaran en lloc segur fins a l'hora de l'escrutini.

6. Si la votació és prou nombrosa, continuarà durant el segon entreacte amb les mateixes formalitats que el primer.

7. La votació tindrà lloc en aquesta forma durant la funció del dissabte, dia 23, a la nit i a les de tarda i nit del diumenge.

8. El dilluns, dia 25, es recolliran tots els vots emesos i es farà l'escrutini a MIRADOR amb la sola presència dels autors i dels representants de les empreses que hi vulguin assistir.

LES TERTÚLIES TEATRALS A L'ESTUDI MASRIERA

ART TEATRAL SINTÈTIC

Al teatre privat del carrer de Bailèn, el poeta Sebastià Sánchez-Juan presenta una mostra d'un nou art, els drames i comèdies sintètics.

Com veu Sánchez-Juan el seu art.

Desitjant explicar els seus drames primitius, Sánchez-Juan ha escrit per a MIRADOR el següent article:

VERS LA SÍNTESE

El treball i la pressa que condicionen la nostra vida exigeixen una literatura adequada.

El poema èpic i, el seu succedani, la novel·la, com tot espectacle o audició que duri tres hores, ja no poden ésser el nostre pa de cada dia ni tan sols la coca dels diumenges.

La realitat corrobora les paraules acabades d'escriure. La gent no va al teatre perquè l'ha avorrit en tota la línia. Ens hem hagut d'empassar, des de petits, tants drames i comèdies, que ara només el nom de qualsevol d'aquests *olís* ens produeix un efecte dràstic.

La fórmula marinettiana: *Digueu-m'ho de pressa, en dos mots!* enclou la síntesi imperativa de la vida moderna: concisió i velocitat.

La novíssima generació tenim dret a satisfer les nostres necessitats de síntesi. Aquestes necessitats exigeixen a tota persona intel·ligent una conducta de respecte i de correspondència. No desapareixen les formes, però esdevenen reduïdes a expressió justa, nua de retòrica i d'hipocresia.

Un exemple: dos amics, síntesi social. Aquests dos amics ho són per necessitat. (No concebem la relació supèrflua.) L'un amic va a veure l'altre. Escoltem-los:

— Déu te guard.
— Com va això?
— Has vist allò?
— Sí, infecte.
— Ho suposava.
— Té, dues galerades. És una feina de maniàtic, impròpia de les ambicions nostres.
— És clar, però pròpia d'una època civilitzada.
— No falla. On aniràs aquesta nit?
— Al Circ, a dos quarts d'onze, que és quan fan la nova atracció. Després, mitja hora al cafè, a sentir jazz tot esquivant la llumina d'un que m'ha de parlar d'uns duros a quatre pessetes, i després cap a tornar-hi.
— Vols que vingui al cafè?
— Home, esplèndid! No cal dir-ho. T'hi esperaré fins a les dotze. Vina-hi. Em fas content.
— Bé, ja ens veurem. Me'n vaig a sopar. Adéu.
— Adéu.

¿Hi ha algú que no hagi entès tota la conversa? No calia pas. Basta que els dos amics hagin bescanviat llurs impressions de pressa i bé. Sense repetir-se, no ja dins el diàleg; perquè hi ha persones que sempre tornen a dir el mateix, i un fet el comenten deu o dotze vegades en un quart d'hora.

La vida agitada i polimorfa de la ciutat és un exponent bellíssim de síntesi que els més sensibles d'entre nosaltres aspirem a dominar totalment. I és per mor de l'estructura oficial dels costums que hem de limitar l'expansió del nostre anhel còsmic. Fastiguejats d'un acte de drama, per exemple, anem a veure una revista del Paral·lel i l'enfadositat d'uns mateixos temes, ja vells, ens cansa i ens mareja. La literatura diluïda ens escamoteja les perles que voldríem per mirar-nos-hi els ulls. Igualment podríem dir de bona part del cinema. Tot fos almenys aviat vist com les exposicions d'art.

¿No us apena, lectors que trebalieu de moltes maneres durant el dia i la nit, no us fa angúnia la quantitat de paper imprès que veieu amuntegar-se a la vostra taula, i al mateix temps pensar en els discos nous de la gramola de l'amic llunyà i en la revelació que pot constituir una comèdia ben rebuda?

Si uns empresaris i uns autors i un públic s'avinguessin a cotitzar el màxim de qualitat dins el mínim de quantitat, si almenys de moment fóssim una minoria els realitzadors d'aquest somni, facilitaríem sumament la vida i la comoditat.

SEBASTIÀ SANCHEZ-JUAN

Les representacions Masriera han suggerit a Joan Sacs el següent article:

UN NO NAT

En una de les tan aplaudides festes d'art que el Sr. Lluís Masriera sol organitzar en el seu esplèndid taller del carrer de Bailèn, diumenge darrer es produí un fet memorable: la revelació d'un art nou inventat pel poeta Sebastià Sánchez-Juan. Aquest es presentà abans al prosenci i, amb aquell aire d'il·luminat que li és característic, ens explicà el que pretenia amb la nova art, com es realitzaria la prova i àdhuc ens suggerí la interpretació que li podríem donar.

Sánchez-Juan vol construir amb objectes, amb utensilis, veritables poemes literaris que parlin plàsticament el llenguatge escrit de la poesia; aconseguir el que alguns fotògrafs han obtingut recentment amb la distribució i il·luminació dels objectes inanimats,

amb l'especulació de l'enfocament i exposició i altres passes de l'acció fotogràfica; quelcom del que el cinema ha aconseguit amb l'escenificació patetista, a part de l'activitat dels actors. Però aquests prolegòmens fotogràfics a l'art nou que ens proposa Sánchez-Juan tenen una intenció molt més plàstica que literària, mentre que l'art nou del nostre il·luminat tendeix tan preponderantment a l'expressió literària que gairebé és art exclusivament literari, a desgrat de l'exclusió del llenguatge parlat o escrit.

Un tal programa sembla de primer antuvi una contradicció de termes; però ja veurà el curiós lector com l'explica i aclareix el fundador de la nova escola plàstico-literària. Parla Sánchez-Juan i diu: Senyors i senyores

S. Sánchez - Juan

A continuació Sánchez-Juan segueix dient: en descobrir la cortina apareixeran en l'escenari dues taules; en una d'elles un candelabre amb espelma, i al cim d'ella, a guisa de flama, un clavell roig. Al seu costat una copa de vidre, de la qual emergeixen un clavell rosa-pàl·lid i una corda de guitarra; per fi, una caixa de música. Al damunt d'aquesta composició, oscil·lant en l'espai per mitjà d'un fil, una corolla d'escarolat. En la segona taula hi haurà una safata d'argent; un tovallonet i un munt de cobertors. Al damunt d'aquesta composició, oscil·lant en l'espai, un estel d'argent. Vindrà la senyoreta Maria Masriera i, prenent el clavell rosa-pàl·lid, el colpirà contra el clavell roig i contra la caixa de música, després el deixarà damunt de la safata d'argent, el cobrirà amb el tovallonet i, en havent donat corda a la caixa de música, anirà tapant-la amb els cobertors, per manera que la música ja melangiosa de si, ja per naturalesa ensomniadament timbrada, es vagi esmortint en una mena d'enterrament. El públic relacionarà aquests actes segons l'emoció que tots plegats hagin despertat a la sensibilitat de cada espectador: hom podrà atorgar a aquests actes el simbolisme, per exemple, d'una mort delicada.

Oh candor del clavell rosa-pàl·lid! Suggerit de vida passional dels clavells vermells, flama ardent de l'espelma, flama simbòlica... Encis desconhortador de les caixes de música, de la música reclosa i llunyana, de la música que va morint, de les melodies de l'avorit... I tu, oh graciosa copa de cristall cristallí, amb la sonora corda de guitarra aua inerta, quantes idees poètiques no desvetlles en el nostre esperit! Oh la safata d'argent, sarcòfag ric, però dur i gelat! Escarolat de la meua vida! Estel dels meus anhelos ultraterrenals! — Oh delicadesa de les morts delicades! Quanta poesia poètica! Quantes suggestives línies entrelligades sapientment per a una major i més intensa síntesi lírica...

En efecte, tot passà en l'escena del taller Masriera tal com ho profetitzà, des del prosenci, el poeta. I tots aplaudírem. Tots aplaudírem particularment la senyoreta Masriera qui volgué prestar-se a representar un tan compromès paper, i que el representà amb la millor gràcia i amb una admirable serenitat. A Sánchez-Juan li restaren pocs aplaudiments perquè la prova del nou art va decebre la majoria ingrata i exigent. Així ho demostraven els comentaris més nombrosos.

L'escenari tenia un fons negre i les taules del quiromàntic Sr. Sánchez estaven il·luminades d'esquitllentes amb potent llum freda, de tal manera que abans de produir-se l'elecció plàstica ja l'escena estava arranjada de la més patètica manera. Doncs, així i tot, la primera demostració del nou art semblà, més que lírica, carrinclona: no ens emocionà, no ens produí calfred ni sentiment; més aviat ens produí trist i angúnia; a alguns espectadors potser lleugers els produí una espècie d'irreverent alegria.

Aquest resultat negatiu fou degut tal vegada a l'error de creure, que les imatges poètiques són productores de poesia i que per tant llur acumulació i coordinació han d'engendrar una poesia més intensa que per si soles. I succeïx tot el revés: és la poesia la qui engendra les imatges poètiques. I un cop són engendrades i junyides a tal o tal altra obra, ja no serveixen per a cap altra, si no és com rebregades imatges venturuses. Anys enrera un caricaturista volgué fer, en broma, una síntesi plàstico-literària semblant a la que ara tan seriósament descobrí Sánchez-Juan: aquell caricaturista agafà totes les imatges de la poesia eròtica i les aplicà al retrat de l'estimada: uns es-

tels en lloc dels ulls, una rosa en lloc de boca, unes perles en lloc de dents, uns préssecs a les galtes, una soca de palmera en lloc de cintura, i així per l'estil. No cal dir que aquell retrat resultava una grotesca monstruositat.

Al nostre entendre, però, la caiguda del Sr. Sánchez-Juan és principalment ocasionada per un altre error: error que totes les escoles massa preconcebudament innovadores van cometent l'una darrera l'altra. L'error que l'Estètica anomena: confusió de gèneres. Aquest error és el de fer envair a unes arts el domeny de les altres; el de voler fer expressar a la música, per cas, situacions plàstiques, o bé a la literatura situacions escultòriques, o viceversa, i etc., etcètera, etc. L'art envaidora sempre es troba en inferioritat de condicions, per relació a l'art envaïda. Mai, per exemple, el sobre-realisme plàstic no podrà expressar tan intensament i persuasivament com la literatura o la música el que desitja expressar. El que el Sr. Sánchez-Juan volgué expressar en aquell escenari de prestidigitador ho hauria expressat millor amb la ploma a la mà. I, d'altra banda, tots aquells objectes que volien afegir plasticitat a ço que no en necessita, ja la tenen millor i de manera innata sense que hi hagi necessitat de compondre-los i sense obligar-los a exhibir-se en un escenari, sense forçar-los a fer papers ridículs. I no solament aquells objectes evocadors de lirisme venturer, sinó tots els objectes del món; tots ells, des dels més vils o tinguts per vils, fins els més prestigiosos o considerats com més nobles, tots, tots, tots, sense excepció-ne el que mai no es presentarà davant dels nostres ulls, tots! tots tenen llur vàlua immensament lírica superior i a part de qualsevol aranjament o composició, a part de qualsevol argument. — Però aquesta valor — no s'hi escarrassi cap poeta — aquesta valor de lírica plàstica només la podran dir el pintor o l'escultor.

Amic Sánchez-Juan: el que hàgiu fabricat un detestable poema no vol pas dir que no en sapigüeu escriure de ben bons; ço que jo crec a ulls clucs i em complaça a declarar-ho, encara que em pugui equivocar.

JOAN SACS

I ara, com a final, donem tot un drama estrenat al taller Masriera.

NO EL CONEC

SÍNTESE TEATRAL DE SEBASTIÀ SANCHEZ-JUAN (estrenada a l'estudi Masriera la tarda del 3 de març de 1929)

Asseguts l'Estadant i el Visitant.
E. — Vostè es torna jove, com els pollastres.
V. — Està de broma. (Pausa. Transició.) Sap aquell client que l'altre dia era a casa?
E. — ¿Quin, aquell del bigoti ros i la barba negra?
V. — Sí.
E. — ... que és alt i una mica estret de pit?
V. — Exacte.
E. — No el conec.
(Com que l'Estadant també duu bigoti ros i barba negra, i és alt i una mica estret de pit, un del públic exclama): Però si és vostè!

CORTINA

L'èxit del reverend

Escenari del Novetats, en el quarto de Carles Capdevila. Nit de l'estrena de *La Glòria*. Gran concurrència de personalitats: Russinyol, Vives, Sagarra, Artís, Llates, Canals...

Hom parla de la comèdia que s'està representant i, en general, s'elogia el fet que un home tan apartat dels medis teatrals com Mossèn Garriga hagi pogut escriure una obra tan plena de truquets, d'efectes i d'habilitats de vell «connaissanceur».

— No és d'estranyar — intervé Rossend Llates —. La trona i el confessorari són una gran escola per aprendre de fer comèdia...

CONCERTS

Els poemes d'Ottorino Respighi

Aquest nom és gairebé famós avui dia. En els programes dels grans concerts de totes les capitals s'hi troba una vegada o altra. Dues obres li han donat aquesta mena de popularitat: els poemes simfònics «Les fonts de Roma» i «Els pins de Roma». I, segons un telegrama de fa pocs dies, s'ha estrenat a Nova York, amb un èxit esclatant, un altre poema: «Festes de Roma». Per tercera vegada (vist el bon resultat de les anteriors) explota el compositor Respighi la suggestió del nom de Roma.

També a Barcelona, naturalment, s'havien tocat aquests poemes que ara hem tornat a sentir. A mi, la primera vegada, no em varen agradar gaire; al públic, sí. Però cada vegada han anat agradant menys, i a l'última audició, els «intellectuals» ja han trobat que «Els pins de Roma» és «una barba».

Què té aquesta música perquè hagi corregut tot el món? Té que és d'una sonoritat que sembla enlluernadora, i moderna i complexa i poètica; i només és que rebuscada, complicada i literària; i té la suggestió dels títols, i subítols de fraseologia pseudo-poètica. Totes aquestes condicions són justes perquè aquesta música impressioni i satisfaci completament el públic snob, els moltíssims aficionats a la música «bona» i moderna sense «exageració».

Aquest és el caràcter de la música de Respighi: música agradable, ben orquestrada; d'aparença grandiosa i transcendental, però de fons feble i banal; i que s'apuntala en lemes pictòrico-literaris: postals de museu i vistes per turistes.

Si copiem el programa del primer dels dos concerts que Respighi ha dirigit ara al Liceu, veurem la confirmació d'aquestes últimes paraules. Sembla una poesia emfàtica i pedant, o un catàleg:

Antigues àries i danses: Laura soave, Dansa rústica, Campanes parisienses, Bergamasca.

Tríptic Botticelliano: Primavera, Adoració dels Màgics, Naixement de Venus.

Les Fonts de Roma: La Font del Valle Júlia, a l'alba; La Font del Tritó, al matí; La Font de Treves, al migdia; La Font de la Villa Médicis, al vespre.

Els pins de Roma: Els pins de Villa Borghese, Pins al peu d'una catacumba, Els pins del Gianiculum, Els pins de la Via Apia.

Massa literatura i pintura per tan poca música.

No hi manca, però, en alguns moments, una certa i positiva emoció en la música de Respighi, emoció de sentiment nòrdic, perquè aquest músic — fill de Bolònia —, com tota la Itàlia septentrional, sigui per afinitat d'origen, o per raó del veïnatge geogràfic, s'ha format sota el mestratge i la poderosa influència de la cultura germànica de l'època anterior a la gran guerra, i en les seves composicions, no solament la tècnica porta aquella empremta, ço que és molt natural, ja que la música germànica ha estat la més forta i fins avui l'única que ha arribat a les més altes cimes de l'art musical, sinó que fins i tot la seva expressió melòdica té sempre una forma i un sentit profundament gòtics. I encara es podia més clarament apreciar-se aquest aire medieval de les melodies de Respighi en el concert que li dedicà l'«Associació de Música Da Camera», en les composicions per a cant i piano que s'hi varen fer sentir, perquè en elles l'orquestració no distreia les línies melòdiques, que no són mai quadrades a l'estil llatí, ni en la forma ni en la intenció, sinó sempre plenes d'una gran vaguetat en el ritme, en els melos, en la disposició de les cadències i en el sentit modal, massa obstinadament arcaic.

L'orquestració de Respighi té el colorit de l'escola russa. Respighi diu que va anar a Petersburg a estudiar amb el professor (res d'artista) Rimsky-Korsakoff.

En això va demostrar una mala orientació, de jove, el músic Respighi. Ni la moda, ni el prestigi d'una escola nova, l'excusen. El veritable artista, per intuïció, no pot errar el camí.

JAUME PAHISSA

BRILLANTS

TOTS TAMANYS: QUALITATS

J. ROCH

RAMBLA DEL

CENTRE, 33.

Passatge Bacardi, 2.

CINEMA I DISCOS

ELS FILMS DE LA SETMANA

Dòmini, que és una noia pregonament catòlica en el sentit religiós de la paraula, cerca conhort, en les proximitats del desert africà, a la pena que li ha causat la tràgica mort del seu pare. Siguin quines siguin les especials virtuts conhortadores de tal desert, hom veu clarament que no tenen prou força per a vèncer la desesperació que el pobre Boris sent per haver-se equivocat respecte la seva vocació veritable. En la seva adolescència el pobre noi havia cregut de bona fe que calia fugir del món, terrible enemic de l'ànima, i recloure's en un convent algerià per a dedicar-se a l'elaboració

que Robert Hichens va donar en aquella al conflicte dramàtic. Tothom pot veure que és una solució escaient, artísticament inevitable. ¿Com és, doncs, que el públic del Coliseum va protestar-ne el dia de l'estrena? Dues respostes se m'acuden a aquesta pregunta que m'acabo de fer tan oportunament. La primera és que aquell públic tingui raó i jo m'equivoqui. La segona, que aquell dia el públic no fos tan intel·ligent com semblava quan els llums eren encesos. ¿Què volia aquella dama que exclamava: «Que estúpid!», quan el pobre Ivan Petrovitx deixava la bella Alice Terry sanglo-

CLARA BOW, intèrpret de «No el deixis escapar»

de trapistina, cèlebre licor amb què els frares fan col·lectivament la primera pesseta. L'atzar accelera el ritme dels dubtes i propòsits anticonventuals de Boris, quan posa entre els braços d'aquest una noia formosa, és a dir: de belles formes. Aquesta noia (que, per cert, és una bruna amb uns ulls negres que semblen dos gorgs dignes de qualsevol capbussó), ha acabat, sense saber-ne res, de fer el pes a la balança. El pobre Boris continuarà essent tan pobre i tan Boris com sempre; però deixarà d'ésser el pare Adrià que feia tan bona trapistina.

Aviat una angoixa terrible ens oprimeix el cor. Hàbit penjat i vots trencats, vora el desert, ¿de qui s'enamorarà l'ex-frare, sinó de la nostra Dòmini, tan pregonament catòlica en el sentit religiós de la paraula? Ah, no ens enganyem! S'enamorenen, es casen! Ella no sap que el seu matrimoni és un sacrilegi; però el pobre Boris ens mostra prou que se'n recorda i com el seu secret li rosega l'ànima. Una vegada el matrimoni consumat segons la natura, queda plantejat el problema dramàtic que es resol d'aquesta manera: Una terrible tempestat de sorra (som en ple desert) prepara els esperits al sacrifici. Boris promet de retornar al convent si Dòmini es salva. El refugi al qual tothom fa cap per entre la sorra furiosa (la tomba d'un sant musulmà) forneix l'ambient propici a un entindiment piadós davant la glòria del Déu Únic. (Alà és Alà, etcètera.) Darrera l'esquena del servent de Mahoma, Dòmini treu un crucifix. Boris confessa. Horror, resignació i exaltament de Dòmini, que passarà la vida vora el desert, mirant com creix Borisset, el fill del frare, mentre aquest, que ha estat readmès al convent, torna a fer trapistina.

Vet-ací l'argument de la novel·la «El jardí d'Alà», que Rex Ingram ha interpretat en el film (Metro-Goldwin-Mayer) del mateix nom, deixant en aquest la mateixa solució

tant dignament a la porta dels trapencs? Que la cosa s'adobés fos com fos? ¿I els joves que picaven de peus en aparèixer el tendre Borisset? Trobaven intolerable que un amor sacríleg tingués resultats personals? Mentre podien protestar d'una manera enraonada — la tempesta de sorra és massa llarga; Ivan Petrovitx no és pas un amant extraordinari — se n'abstingueren discretament. Tota la indiscreció es desfermà contra l'acabament natural d'un film que és, fet i fet, ben agradable.

No tinc res a dir, en canvi, contra les reaccions del públic del Kursaal davant «No el deixis escapar» (Paramount) i «El diamant del tsar» (Hegewald). La gent reia escaientment davant les gracioses performances de Clara Bow en el primer d'aquests films, i quan el film va acabar-se i els llums s'encengueren, hom remarcava en totes les cares el traspuament de la satisfacció interior produïda per l'actuació d'aquella artista. «No el deixis escapar» és una comèdia lleugera, molt ben presentada, que queda molt bé amb la propaganda que l'ha precedida. En acabar de veure-la, sentiu aquell contentament que us forneixen les coses que us resulten com us pensàveu.

Amb «El diamant del tsar», en canvi, el contentament us ve del fet que les coses us resulten diferents de com pensàveu. Ningú no em negarà que un film alemany tret d'una opereta, exclusiva Triana, i amb subtítols d'Ezequiel Moldes, és a propòsit per a esvarar qualsevol. És ben difícil d'aconseguir, en qüestió de films, una combinació més amenaçadora. Respireu de gust, doncs, quan constateu que l'amenaça no es realitza totalment. És veritat que en aquest film us trobeu amb un argument rebregat, una bellesa (Vivian Gibson) positivament lletja i un humor (el de Junkermann) d'allò més aigualit. Tanmateix, veient «El diamant del tsar», no us avorriu. C. A. JORDANA

VOLGA! VOLGA!

Heus aquí el títol d'un film d'ambient rus passat en la darrera sessió del Film Club i que aviat veurem en els cinemes de Barcelona.

Volga! Volga! està inspirat en una balada que tots els cors russos porten de repertori i que s'ha popularitzat molt gràcies al disc «La balada de Stenka Razin», ataman dels cossacs del Don, insubordinats en el segle XVII contra el tsar Alexis Mikailovitx. Stenka Razin s'ha enamorat d'una princesa persa. Stenka Razin—murmuren els seus súbdits— prefereix la casa amant a nosaltres. Stenka Razin s'ha tornat dona. I l'ataman sacrifica la princesa i el seu amor per a guardar la seva llibertat d'home. Balada plena d'emoció per la seva naturalitat; a l'inrevés del film.

Volga! Volga! seria un bon film si no volgués ésser un film extraordinari. Turjanski, el seu metteur en scène, és un virtuós de la tècnica cinematogràfica i na volgut fer gala d'aquest virtuosisme. La tècnica del film és admirable. Les fotografies molt ben pensades i realitzades; l'escena dels cants dels cossacs mentre remen n'és una prova. Però malgrat aquesta tècnica perfecta, i potser a causa d'ella, se sent a través del film una pesada sensació d'artificialitat. Hi manca aquella cosa indefinible que fa d'una obra humana una obra mestra. Hi manca emoció.

Volga! Volga! és un film de laboratori. De bon laboratori, però de laboratori a la fi. Les vistes preses a ple aire són molt poques i és llàstima perquè són les millors. La formació d'una tempestat i el xafec tan esperat pels cossacs que s'estan morint de set, és l'únic tros on verament se sent una emoció.

El cinema és vida i us ha de donar la sensació de vida. I a *Volga! Volga!* us adoneu sempre que els actors fan comèdia. Per sostenir els detalls de l'acció que Turjanski s'ha complagut a estudiar minuciosament: haurien calgut actors de primera qualitat. I els intèrprets no passen de mitjanes. Queden molt millor les segones figures, ben triades, encara que mogudes també artificialment.

Turjanski té fama de saber fer moure les masses i segueix en aquests casos el procediment de Stanislawski, plaçant bons capitans de colla que són els encarregats de donar el to al conjunt. Però en aquest film els homes es veuen sempre amuntegats, com si no hi hagués espai per a fer-los moure; això fa ressaltar més encara que les escenes han estat filmades dintre un estudi i contribueix a la teatralitat de què pateix tot el film.

Malgrat tot, *Volga! Volga!* té coses bones. Però fora de l'escena de la pluja, són coses a part del desenrotllament del film. Hi ha alguns trossos d'imatges pures molt

reeixides. Però estan deslligades de l'acció que és la base del film. Les vistes de les onades lleugerament il·luminades, que estarien molt bé en un poema sobre el mar com el d'Abel Gance, no fan aquí sinó contribuir a la lentitud del film, que és un dels seus principals defectes. En tota la primera part, les escenes s'allarguen inútilment. És un mal molt corrent en els films alemanys. I *Volga! Volga!*, dintre el seu ambient rus, ha servat aquesta característica dels films teutònics.

No dubtem que *Volga! Volga!* és un film digne d'atenció, però, per la nostra part,

Una escena de «Volga! Volga!». — Stenka Razin pren el lloc d'un remer extenuat.

preferim a la seva artificialitat un film on hi hagi vida. I hauríem preferit també que el final hagués estat més d'acord amb el de la balada:

Per entremig dels illots, Volga!,
vagueu ferament vers l'horitzó
les naus de rica popa,
les altes naus de Stenka Razin.

HUMBERT MARTÍ

ELS POLVOS ESTOMACALS
DEL JESUITA
CURAN
les enfermetats del Estomac

LA NUEVA
GRAMOLA

LA VOZ DE SU AMO

con las últimas novedades en

DISCOS

de esta famosa marca

completará la felicidad de su hogar

ADQUIERALA EN LA CASA

CESAR VICENTE

PASEO DE GRACIA 4

SUCURSAL EN MADRID: MONTERA, 22

DISCOS

La casa Colúmbia ha publicat darrerament el «Tristany i Isolda» complet (?) en vint discos impressionats al teatre wagnerià de Bayreuth durant el festival de 1928. Aquests discos són de la mateixa gran qualitat dels ja coneguts de la «Consagració del Graal» i de l'«Encís del Divendres Santo», els quals donen la il·lusió més completa de la realitat, tant en els fragments cantats (la veu magnífica d'Alexandre Kirbnis està molt ben reproduïda), com en els fragments d'orquestra.

Naturalment, l'obra no és completa: hi ha les escenes més importants; és de doldre que el tercer acte és el més mutilat; del recitatiu de Tristany n'hi ha un sol fragment, el de més efecte dramàtic però, no el més intensament emotiu (Das Schiff, Kurwenal, siebst du es nicht).

De totes maneres, la col·lecció és molt recomanable als fonografistes que es vulguin intoxicar a domicili amb el pessimisme líric d'aquell histrió genial que feia filosofia amb cignes de cartó i espases de llaua (i que consti que el mot llaua no té cap valor simbòlic; nosaltres no som ni wagnerians ni ibsenistes).

Es de remarcar i d'agrair l'esforç efectuat per la Colúmbia i voldríem que els editors de la nostra terra seguíssin el mateix camí. El Tristany és segurament un sacrifici editorial com ho foren els sis discos del «Pelléas», de Debussy (una de les joies de la nostra col·lecció de discos) fet per una gent que guanyen els quartos amb els cuplets de Chevalier i els esplais pneumàtics de les orquestres argentines.

Cal assenyalar amb pedra blanca la publicació de «Petrovichka» en tres discos per Colúmbia, executat a Londres per l'Orquestra Simfònica dirigida per Stravinsky. La impressió és perfecta; l'equilibri de sons de l'orquestra, la puresa de timbres, la netedat dels efectes de bateria, fan que la versió de «Petrovichka» sigui una pura meravella. A més, aquests discos tenen un valor documental; donen exactament la versió de l'obra interpretada per l'autor i a això les cases editores haurien de donar-hi una importància extraordinària.

Fa pocs dies hem sentit al teatre del Liceu «Les Fonts de Roma», dirigides per Respighi, i podem assegurar que no s'assemblen de res a la versió que en donen els discos Gramòfon impressionats per Coates, aquell director d'orquestra tan dolent que l'empresa del Liceu, amb gran perseverància, fa venir cada any a dirigir el repertori rus amb aquells gestos de desesperat. Per què no fa dirigir «Els Pins de Roma», per exemple, pel mateix Respighi? L'obra s'ho val, particularment el primer i el tercer temps; l'últim temps és més efectista i a més a nosaltres ens molesta una mica, perquè ens sembla inspirat en l'ideari que avui priva a l'Europa meridional amb condicions variables de serietat i que consisteix en una exaltació de la voluntat per sobre de la intel·ligència.

EMILI ECHEVARRIA

— No havia pas de permetre que m'empastessin la paret enganxant-hi cartells!
(Le Rire.)

Vegi als Cinemes
Coliseum i Capitol

com poden acabar les rivalitats entre xicots quan els enemics són un minyó que resulta una noia molt bonica i un arrogant i vigorós xicot.

Bebé Daniels i James Halla

són els protagonistes del film
PARAMOUNT

La néta del Zorro

Bebé Daniels, reina de les amazones.

Bebé Daniels, saltant i enfilant-se per galeries i balcons amb agilitat endimoniada.

Bebé Daniels, manejan l'espasa com un veritable professor d'esgrima

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

DE LES ARTS

DOS CIUTADANS OPINEN

11

Sr. ESCOLÀ. — Aquest edifici de la Caixa Mútua Popular fa molta patxoca.

Sr. CLARET. — Si haguessis dit «feia», es-
aries més encertat.

E. — Però si no l'han pas modificat. Jo
només recordo que ha estat molt de temps
per acabar...

C. — Doncs, llavors, quan estava per aca-
bar es quan feia un cert efecte.

E. — Què vols dir?

C. — Vull dir que aquest edifici — com
ants d'altres — ha perdut la gràcia en el
precís moment de donar-n'hi, quan després
de terminar les parts essencials hom s'en-
grecia amb tot aquell repertori decoratiu,
an conegut i que no et detallo perquè, com
bon veihí barceloní, ja deus conèixer.

E. — Home! Ets de mal acontentar. No
robes res que et faci peça.

C. — Veuràs; analitzem: ¿Per què hi són
aquelles monumentals columnes a dalt de
tot ballant la sardana al voltant d'un, enca-
ra més, monumental pal de fusta?

E. — Què et diré!... hi són per fer bonic.

C. — I què és «fer bonic»?

E. — Mira! no facis el Sòcrates, que et
sortirà atrofinat, i parlem de la casa.

C. — Doncs bé; aquí tens la llista dels
principals errors que — a la meua manera de
veure — hi ha en aquesta construcció: Comen-
cem pel tamany de les escultures de so-
bre la barana de la cantonada, el qual, com
pots veure, és esquitit donat el lloc elevat
d'emplaçament; la corba sinuosa de la ba-
rana dels balcons del primer pis no s'adiu
amb la fesomia lineal de la façana; i per
acabar la casa d'una manera «artística» hi
ha unes GRANS boles damunt un, també,
gran pedestal. Aquest element decoratiu del
pedestal i la bola és usat i apropiat en la
terminació d'un tram de barana, però això
d'augmentar-lo de tamany i exhibir-lo com
a motiu principal ornamental, a més d'ésser
de mal gust és fora de lloc. I per acabar...

E. — Sí, acaba aviat perquè em fa mal
el coll de mirar tan amunt; aquesta posició
sols la uso per gargaritzar.

C. — Doncs, aquest motlluratge horizon-
tal de coronament que secciona la façana
en dues, si estigués situat un pis més amunt,
em sembla que guanyaria en grandiositat.
Ara, si vols, et diré la cara bona d'aquest
colossal edifici. La situació és esplèndida,
la relació de buits i plens... Escolta! veig
que t'interessa més mirar les dones boni-
ques que l'Arquitectura.

E. — Oh, és que, ben mirat, les dones
també són Arquitectura.

C. — I tant! De la mateixa manera que
en els versos de l'*ènus* i *Adonis* la més alta
representació de la bellesa femenina està
descrita com si fos un paisatge refinat, po-
driem també compararla — guardant astron-
òmiques distàncies — amb qualsevol estil
arquitectònic.

E. — Mira! ara no facis el Shakespeare,
perquè encara et sortirà més troinat; i
deixa'm dir el que volia. ¿T'has fixat en
una senyoreta que fa un moment ha passat
conduint un Chrysler, amb una roba sen-
zillament distingida i posat elegant? Doncs
vet aquí una casa de l'arquitecte Lurçat.
¿I aquesta senyoreta que espera l'autò-
nibus, amb un vestit de setí morat voltat de
garlandes brodades amb grans roses color
caramel de menta, bisuteria variada i bar-
ret groc amb plumatge tropical?... Doncs
és l'edifici del Palau de la Música Catalana.

Amics, si us desvieu de tema, no trans-
criureu la vostra conversa a MIRADOR.

E. — Llàstima! Ara que en tenia una re-
presentant el paper de la torreta de Sant
Gervasi.

C. — Doncs, com deiem... aquest cinema
Princesa de l'arquitecte senyor Tarragó pre-
senta una composició lineal graciosa, sense
pretensions, que cal remarcar com una mos-
tra de construcció agradable.

La casa que segueix, a l'altra cantonada
i saturada d'esgrafiats, havia de tenir una
major altura; seria, per tant, impropri fer-
ne un judici total, havent-ne sols edificat la
part baixa. Els esgrafiats amb motius flo-
rals i paneres m'agraden força, i més pel
seu afinat regust barceloní; en canvi, els
grans plafons amb figures són d'inferior
qualitat i gosaria creure que havien d'anar
a l'alçada d'un cinquè pis, donat el seu exa-
gerat escorç.

E. — No entenc com aniran els tramvies
en aquesta Via Laietana. Per la disposició
dels rails sembla que facin un funicular:
una sola via i desviaments de tant en tant;
si és que han d'anar amb direcció ascen-
dent i descendent, per mica que badin, un
cotxe haurà d'esperar l'altre.

C. — Així i tot, havent-hi forçosament de
passar tramvies, és preferible una sola via.
Ah! una cosa que hem d'agrair a aquesta,
segurament, definitiva reforma de la Refor-
ma és una altra forma dels llums. Els que
hi havia — model Exposició d'Arts Decora-
tives de París 1925 — eren excessivament
prims i de mal gust.

E. — ¿I d'aquest altre monumental edi-
fici, avui dia Delegació d'Hisenda, què me'n
dius?

C. — Aplicar «l'ordre monumental», tan
estimat de Palladió, és molt exposat perquè
tot seguit hom recorda els magnífics palaus
de Vicenç. Aquí tenim una façana resolta
amb grans columnes per l'estil del palau
Porto i la sala Bernarda, de Vicenç. A les
columnes de la Via Laietana els manca el
corresponent entaulament i són aquí per
aguantar la llorana del balcó i un gero...
i la veritat!, em sembla que ja són prou
grans per entretenir-se a sostenir una cosa
que s'aganta sola. Les columnes del Pal-
ladió són un element de l'ordre clàssic, el
qual determina, si més no, la fesomia de
l'edifici. Malgrat la sobreria funció d'aquest
columnata, aquest edifici té un cert to
de discreció que el situaria entre les coses
dignes d'aquesta Via, si no mostrés dues
errades més. Una és aquest frontó de la
porta d'entrada sostingut per tres columnes;
l'altra, la mania d'encabir una cupuleta a
la cantonada trencant l'horizontalitat de
l'important ràfec. La concepció d'aquest rà-
fec sobre una mena de galeria oberta és
una de les coses més ben pensades d'aquest
edifici. Però, quan acabarem amb les pre-
tencioses manies d'encabir gratuïtament a
dalt dels terrats, cúpules i cupuletes, punxes
i punxetes, mansardes i...

Amics, no ho sé, però el que segurament
ara acabarem, serà la nostra conversa.

MÀRIUS GÍFREDA

Veu's el número 1 de MIRADOR.

Banyeres Cardona. Vergara, 1

ENTORN DE LA PINTURA D'ARA

Catalunya no és un poble de pintors. Ja
sé que per a molts serà un disbarat fer
aquesta afirmació. Però per què no dir-ho,
per què no tenim d'ésser clars entre nosal-
tres? La història ho confirma. Catalunya,
abans que tot, és un poble de forma. L'ar-

fer moltes exclamacions a casa nostra, però
permeteu-me pujar tots els esglaons. No és
que jo pretengui dir res de nou, no. Existeix
en art una certa economia, les lleis de la
qual nosaltres violem massa voluntàriament.
Nonell, com tots els grans pintors, ha ex-

ria és carn; per què tenim necessitat d'aca-
riar-la.

Nonell va escollir la matèria d'acord al
seu sentiment — com hauria escollit una
dona —. La pintura a l'oli. Això sol prova
que era un gran líric.

He llegit en el llibre *Architecture* de Lur-
çat, aparegut darrerament, que la pintura
al fresc va perdre's per culpa de la pintura
a l'oli, de la pintura de cavallet. Això és
una *boutade*.

El fresc existirà encara que ningú no en
pinti. El fresc existeix en pintura mural;
no té res a veure amb la pintura a l'oli,
amb la pintura de cavallet. El fresc sempre
i sempre ha estat i serà un art de base ob-
jectiva; sempre la pintura al fresc, la pin-
tura mural, depèn de quelcom, sempre ha
de fer *pendant* amb alguna cosa. Després,
la matèria de la pintura al fresc no és pura.
El fresc no és una matèria lírica. El fresc
és una matèria que viu per ella sola. El
fresc no té cap necessitat de l'home. El fresc
és una matèria que sempre és al mateix pla
de vida. No confonem.

La pintura a l'oli és una matèria que pot
arribar a fer fàstic com pot arribar a ésser
sublim. És una matèria essencialment lírica
i per tant l'home pot lliurar-s'hi. L'equivo-
cació més gran de l'època cubista és preci-
sament aquesta. Pintaven al fresc amb ma-
tèries d'un sentiment oposat, amb matèries
que no viuen sense una part de l'home, sen-
se una passió constant.

A casa nostra es va dir que la generació
sortida del cubisme estava a prop de Man-
tegna, Brueghel, etc. La nostra generació,
la d'ara, està a prop de tots els grans pin-
tors, de tots els grans lírics de la pintura,
està a prop de tota la gent la més gran joia
de la qual, com el seu més gran sofriment,
sigui pintar. De tots els grans amorosos.

Aquesta època és veritablement el triomf
de la matèria, el triomf de la carn. De l'a-
mor; de la bellesa pura; de les formes ro-
dones, de les formes inexpressives; del ci-
nema.

L'Art és expressiu ja com matèria. No
ens escarrassem buscant la forma; nosaltres
neixem ja posseint-la. És una qüestió de
raça. Farem bellesa el dia que la forma serà
inexpressiva. Expressem en pintura el nostre
món; i sobretot estimem.

FRANCESC DOMINGO

París, febrer.

Un dels pocs paisatges que pintà Isidre Nonell

quitectura, l'escultura, són les úniques arts
que són dependents de la forma. L'existèn-
cia de molts pintors no justifica pas que Ca-
talunya sigui un poble de pintura. Portem
la forma massa arrelada al cos perquè po-
guem alliberar-nos-en sense sacrifici.

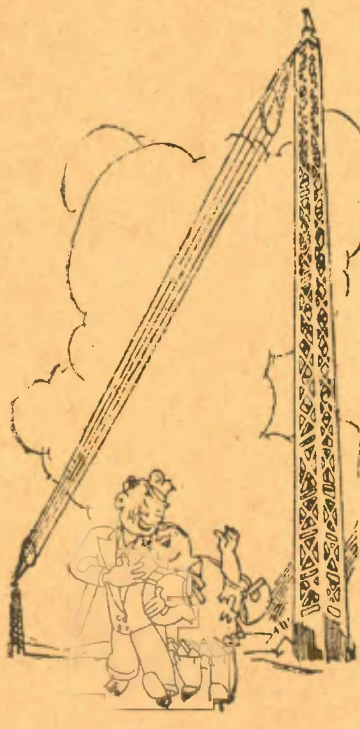
Nonell. Nonell és un cas isolat. Nonell és
veritablement l'únic pintor que hem pos-
seit i que ha posseït tota una època. Jo
parlo precisament només dels homes que
han tingut una influència en les conclusions
que poso en clar, en la nostra època. La
generació d'abans del 1900, en el fons no
influeix en res, i els seus pintors no varen
passar d'ésser pintors locals amb més o
menys talent. Nonell és el veritable pintor.
Ell ressuscita tota una època. És a dir, l'èpo-
ca viu en l'obra de Nonell i per ell es conti-
nua la veritable història de la pintura uni-
versal.

Aquest retorn a parlar d'En Nonell farà

pressat el seu món. Nonell té una importàn-
cia cabdal perquè és un cas isolat. Nonell
és un gran líric. El lirisme en pintura no
tenia encara, a l'època d'En Nonell, el ve-
ritable sentit.

Hem tingut d'arribar fins ara per com-
pendre tota la paraula. Lirisme en pintura,
és únicament el sentiment de la matèria.
Aquí és allà on s'ha debatut tota l'època
cubista. Són les úniques conseqüències que
nosaltres en podem treure, aquest art pràc-
tic, engendrant així és el lirisme que totes
les matèries tenen. A l'època de Nonell, el
lirisme pictòric es concretava encara a un
fet físic. A la importància que hi havia en
pintar de tal manera, no en una necessitat
de sentiment de l'home per la matèria, no
en l'encarnació de la matèria per l'home.

Tenir una expressió pictòrica ja és molt,
però encara és més tenir un sentiment de
la matèria. La matèria és el món. La matè-

AL PARC

— T'estimo, Quimeta.
— Parla a poc a poc, que a la millor po-
den sentir-nos per ràdio.

(La Palabra, Mendoza.)

-- Encara que a casa els Smith ho facin els pares, tindrem d'acabar per fer el
deure als mateixos nens.

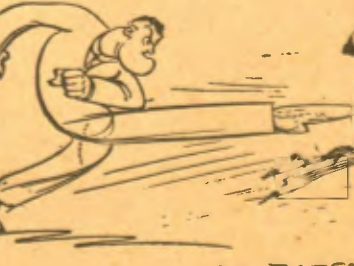
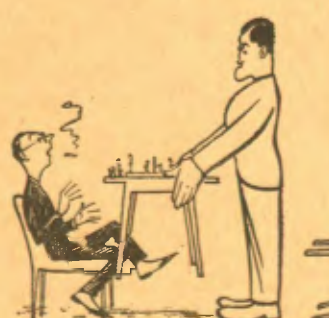
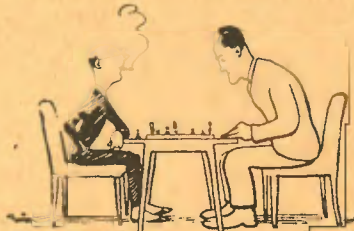
L'amo. — Em sembla que heu tardat molt a tornar.
El mossò nou. — Oh, és que no és tan fàcil com sembla arrossegar això per la car-
retera...

(Passing Show.)

— Gràcies a Déu! Ara he trobat la fór-
mula!

(Life.)

El futbolista juga als escacs

(Life.)

Continental

LA MAQUINA PREDILECTA
I
INSUBSTITUÏBLE

Representants exclusius
per
Espanya, Portugal i el Marroc

MAQUINES DE CALCULAR
MULTIGRAPHES
PREMSSES

ACCESSORIS
PER A MAQUINES
D'ESCRIBURE

ORBIS, S. A.

Casa central:
Clarís, 5
BARCELONA (Tel. 19763)

ORGANITZACIÓ
COMPLETA I MODERNA
D'OFICINES

PERSONAL COMPETENT I ESPECIALITZAT

EL MOBLE D'ACER
ELEGANT
I
ETERN

BERLOY

L'intrèpid explorador. — Ja és ben veritat que això dels badalls s'encomana.

(Passing Show.)

Aviat podreu comprar

"BABY-LAX"

El millor
Laxant = Purgant

SUBSCRIVIU-VOS A LA GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT

Un any: Barcelona, 17 ptes. — Península, 18 ptes.
Un trimestre: Barcelona, 6 ptes. — Península, 6'50 ptes.

Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

Reparació d'automòbils i motos

VICENS LLORCA

GIRONA, 159 : Telèfon 73233
Representant per a Espanya de la Casa B S A
(peces de recanvi i accessoris)

Altes, baixes i
traspassos
de contribució

Totes les diligències i
conflictes amb Hisenda
Diputació
i Ajuntaments

AFISA

Director

CARLES OSSORIO

Laietana, 18, pral., B

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis
úrica (mal de pedra), Bronquitis paren-
quimatoses, Nefritis crònica, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, v. SALMERÓN, 133

Anunciar a MIRADOR

és donar a conèixer un producte
a tot Catalunya.

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS
perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi
pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bron-
quis i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptes
des dels mèdics. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides
pels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA
pesseta la capsula en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Farmacèutica de Laboratori SOKATAG
Carrer del Ter, 16 - BARCELONA - Telèfon 50791

Subscriuiu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de _____ de 19 _____

Signatura

MOBILIARI EN GENERAL

ESPECIALITAT EN EL DE DESPATX

Instal·lacions completes
d'Establiments, Despatxos i Habitacions
PRESSUPOSTOS I PROJECTES A SOL·LICITUD

Exposició i venda

Corts Catalanes, 532. Telèfon 34342

URALLITA